

"ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ"

ΔΕΛΤΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΕΤΟΣ ΙΑ'	ΤΕΥΧΟΣ 89	ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1984	Γραφεία: Οδός Μαυρομυγάλη 7 Αθήνα 106 79 Τηλ. 36.21.651 - 65.99.783
----------	--------------	------------------	--

ΦΟΡΕΣΙΑ ΝΟΜΑΔΩΝ ΤΗΣ ΠΙΝΔΟΥ

ΑΘΗΝΑ 1984

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
(ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟ ΚΟΜΙΤΑΤΟ)
1906

ΠΑΝΑΓ. ΔΑΓΚΛΗΣ
Ύπαρχηγός Γενικού Έπιτελείου
Πρόεδρος
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΟΥΜΑΣ
Γεν. Διευθυντής ΣΠΑΠ
Σ. ΣΠΥΡΟΜΙΛΙΟΣ
Άρχηγός Χειμάρρας
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΜΕΛΑΣ
Άνθυπλοίαρχος
ΧΑΡ. ΛΙΑΜΠΕΝΣ
Άνθυποπλοίαρχος
ΧΡ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ
Λόγιος
ΜΙΛΤ. ΠΑΝΤΑΖΗΣ
Ύφηγητής Πανεπιστημίου
ΧΡ. ΧΡΟΝΗΣ
Ύπολοχαγός Οικονομικού
ΠΕΡ. ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ
Δικηγόρος
ΧΡ. ΜΑΛΛΑΜΟΣ
Ταγματάρχης Μηχανικού
ΓΕΩΡΓ. ΓΑΓΑΡΗΣ
Δημοσιογράφος
ΑΥΓ. ΑΒΕΡΩΦ
Πολιτευτής

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
(ΑΝΑΣΥΣΤΑΣΙΣ)
1934

Έπίτιμος Πρόεδρος
ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΡΙΚΚΑΛΙΝΟΣ
Όμότιμος Καθηγητής
του Πανεπιστημίου Άθηνών
Άκαδημαϊκός

ΔΙΑΤΕΛΕΣΑΝΤΕΣ ΠΡΟΕΔΡΟΙ

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΒΛΑΧΟΣ
Ό άλλό Ίωαννίνων Άρχιεπίσκοπος
Άθηνών καί πάσης Ελλάδος
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΛΟΥΜΑΣ
Γεν Διευθυντής ΣΠΑΠ
ΑΝΤΩΝΙΟΣ Κ ΠΑΛΗΣ
Στρατηγός
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΠΑΛΑΝΟΣ
Άκαδημαϊκός
ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΚΑΛΛΙΑΦΑΣ
Καθηγητής Πανεπιστημίου
ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΡΙΚΚΑΛΙΝΟΣ
Άκαδημαϊκός
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΒΑΡΕΤΟΣ
Δικηγόρος - Δημοσιογράφος

“ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ” ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ - ΛΟΓΓΡΑΦΙΑ - ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΑ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ: όδός Μαυρομιχάλη 7
ΑΘΗΝΑ Κ.Α. 10679
ΤΗΛ. 36.21.651

Ύπεύθυνος σύμφωνα μέ τό Νόμο:
ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΣ
Άγία Παρασκευή Άττικής - Τερψιθέας 64
Κ.Α. 15341
Τηλ. 6599.783

Τυπώνεται καί αποστέλλεται μέ αυτοπροαί-
ρετη συνδρομή 500 δραχμών τό χρόνο.

Ή «Ήπειρωτική Έταιρεία» διαθέτει παλιά
τεύχη του Δελτίου της καί αντίτυπα των δια-
λέξεων της.

Φωτοπορεία ΕΠΕ
Φειδίου 2, Αθήνα 10678
Τηλ. 36.27.309

"ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ"

ΔΕΛΤΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΕΤΟΣ ΙΑ'	ΤΕΥΧΟΣ 89	ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1984	Γραφεία: Οδός Μαυρομιάλη 7 Αθήνα 106 79 Τηλ. 36.21.651 - 65.99.783
----------	--------------	------------------	---

ΠΡΟΚΛΗΣΙΣ

Ἡ Ἑπειρωτικὴ Ἐταιρεία, ὀργανώνει τὴν 28ην Μαρτίου 1984, ἡμέραν Τετάρτην καὶ ὥραν 7.30 μ.μ. εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας, Ἐλευθερ. Βενιζέλου 22- Ὀμήρου, τὴν πέμπτην κατὰ σειράν πνευματικὴν ἐκδήλωσιν τῆς περιόδου 1983-84.

Κατ' αὐτήν, μετ' εἰσήγησιν τοῦ Προέδρου, θά ὁμιλήσει ὁ κ. Κωσταντῖνος Κίτσος, Ἐπίτιμος Γενικός Διευθυντής τῆς Παιδαγωγ. Ἀκαδημίας Ἰωαννίνων μέ θέμα:

Σχολές μορφώσεως διδασκάλων στήν Ἑπειρο κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας.

Παρακαλοῦμεν ὅπως εὐαρεστηθῆτε νά τιμήσετε τὴν Ἑπειρωτικὴν Ἐκδήλωσιν μέ τὴν παρουσίαν σας.

ΕΙΣΟΔΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΑ

Ἄ Ο Πρόεδρος
ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΣ

Ἄ Ο Γεν. Γραμματεὺς
ΣΤΑΘ. Δ. ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ

Ἄ Ο Κοσμήτωρ
ΕΥΘ. ΝΙΚΟΥ

ΚΙΤΣΟΣ Κων/ίνος

Γεννήθηκε στον Άγιο Κοσμά Παγωνίου - Ίωαννίνων τό έτος 1923. Έξεπλήρωσε τίς στρατιωτικές ύποχρεώσεις του στό Συμβούλιο Έπιλογής Όπλιτών Ίωαννίνων (1949-1951). Συζεύχθηκε τήν Αίκατερίνη Μπαλάφα, διδασκάλισσα (1956), καί απέκτησε δύο τέκνα.

Μετά τήν άποφοίτησή του από τό Δημοτικό Σχολείο του χωριού του, φοίτησε, κατόπιν εισιτηρίων έξετάσεων, στό έξατάξιο Γυμνάσιο Παγωνιανής Ίωαννίνων ώς ύπότροφος του Φιλεκπαιδευτικού Συλλόγου Παγωνίου. Συνέχισε τίς σπουδές του στή Ζωσιμαία Παιδαγωγική Άκαδημία Ίωαννίνων καί έλαβε τό πτυχίο του διδασκάλου μέ βαθμό άριστα (1954). Μετεκπαιδεύτηκε, κατόπιν εισαγωγικών έξετάσεων (πρώτος κατά σειρά έπιτυχίας), στό Πανεπιστήμιο Άθηνών (1951-1952).

Έτυχε ύποτροφίας, κατόπιν διαγωνισμού (πρώτος κατά σειρά έπιτυχίας), του Ίδρύματος Κρατικών Ύποτροφιών (1952) γιά παιδαγωγικές σπουδές στό έξωτερικό καί φοίτησε στό Πανεπιστήμιο τής Γενεύης Έλβετίας από όπου έλαβε: α) γενικό δίπλωμα παιδαγωγικής σπουδών (1954), β) πτυχίο τών έπιστημών τής άγωγής (1955) καί γ) διδακτορικό δίπλωμα τής παιδαγωγικής (1960).

Πραγματοποίησε μορφωτικά ταξείδια στό Βέλγιο καί στή Γαλλία καί παρακολούθη-

σε μαθήματα ψυχολογίας καί παιδαγωγικής στό Πανεπιστήμιο Παρισίων.

Ύπηρετήσε κατ' άρχήν ώς διδάσκαλος σέ δημοτικά σχολεία τής περιφέρειας Παγωνίου (1946-1949). Διορίστηκε καθηγητής παιδαγωγικών μαθημάτων καί εργάστηκε στή Ζωσιμαία Παιδαγωγική Άκαδημία Ίωαννίνων (1955-1968). Τό έτος 1965, έλαβε τον βαθμό Διευθυντού Παιδαγ. Άκαδημίας. Ύπηρετήσε ώς διευθυντής καί γενικός διευθυντής στήν Παιδαγωγική Άκαδημία Τριπόλεως (1968-1973). Μετατέθηκε στή Ζωσιμαία Παιδαγωγική Άκαδημία Ίωαννίνων, όπου διετέλεσε Γενικός Διευθυντής αυτής (1973-1982) μέχρι τής συνταξιοδοτήσεώς του.

Όργάνωσε καί διήύθυνε τή Σχολή Έπιμορφώσεως Λειτουργών Δημοτικής Έκπαίδευσεως (Σ.Ε.Λ.Δ.Ε.) Ίωαννίνων (1980-1982).

Πραγματοποίησε ψυχολογικές καί παιδαγωγικές έρευνες, που αναφέρονται στή νοσημοσύνη τών παιδιών, στή διδακτική τών μαθημάτων, στήν κοινωνικότητα τών παιδιών, στα παιδικά βιβλία καί στα εκπαιδευτικά προβλήματα τής Ήπειρου.

Μέ τό διδακτικό καί συγγραφικό έργο του θεωρείται ώς ένας από τούς εισηγητές στή χώρα μας τής έξελικτικής ψυχολογίας του Έλβετου Ψυχολόγου Ι. Πιαζέ, τής πειραματικής καί συγκριτικής παιδαγωγικής καί τής φιλοσοφίας τής παιδείας του Γάλλου στοχαστή Ρενέ Ύμπέρ. Προέβαλε καί σχολίασε τίς παιδαγωγικές δραστηριότητες καί θέσεις του Διεθνούς Γραφείου Άγωγής τής Γενεύης καί τής Ούνέσκο.

Μέ τήν άρθογραφία του, μέ τίς διαλέξεις του καί μέ τίς εισηγήσεις του σέ παιδαγωγικά συνέδρια του έσωτερικού καί του έξωτερικού καί σέ συσκέψεις στό Ύπουργείο Παιδείας έπεσήμανε καί άνέλυσε τά φλέγοντα ζητήματα τής έκαπαιδεύσεως στή χώρα μας καί ιδιαίτερα τά προβλήματα λειτουργίας τών Παιδαγωγικών Άκαδημιών.

Όργάνωσε γιά τούς σπουδαστές τών Άκαδημιών Τριπόλεως καί Ίωαννίνων ειδή-

κά σεμινάρια Προσκοπισμού, 'Οδηγισμού και Έρυθρου Σταυρού.

Έφρόντισε για την άνεγερση του νέου κρατικού διδακτηρίου της Ζωσιμαίας Παιδαγωγικής 'Ακαδημίας στα Ίωάννινα (1977-1979) και για τον εξοπλισμό του με μέσα της σύγχρονης εκπαιδευτικής τεχνολογίας.

Έλαβε μέρος σε τρία διεθνή παιδαγωγικά συνέδρια (Παρίσι, Σιαλόν Συρ-Σόν και Στρασβούργο). Είναι συνεργάτης της Ουνέσκο. Συμμετείχε σε συνέδριο των Παιδαγ. 'Ακαδημιών στη Λευκωσία της Κύπρου ως αρχηγός αποστολής του 'Υπουργείου Παιδείας (1979).

ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ

- 1) 'Ο νέος Έλληνας Δάσκαλος (συνεργασία) Ίωάννινα 1949,
- 2) 'Επιστημονικοί προσανατολισμοί της σύγχρονης παιδαγωγικής (1955)
- 3) 'Η προσαρμογή των παιδιών στο σχολείο (1956)
- 4) Προβλήματα Διδακτικής (1957)
- 5) Διδάγματα από την Ψυχανάλυση για τη ζωή μας (1957)
- 6) Οί γονείς όμιλούν για τό πρόγραμμα μαθημάτων (1958)
- 7) Τά δικαιώματα του ανθρώπου (1959)
- 8) L' ENSEIGNEMENT DU CALCUL (διδακτορ. διατριβή), 1960
- 9) 'Αποκλίσεις και ύπερβολές στίς επισημες της άγωγής (1960)
- 10) 'Η κοινωνικότητα του παιδιού (1960)
- 11) Τό παιδί ως αντικείμενο του πάθους παιδαγωγίας (1962)
- 12) Συγκριτική Παιδαγωγική (1961)
- 13) Τά παιδικά βιβλία (1964)
- 14) 'Η παιδεία του ανθρώπου της εποχής μας (1965)
- 15) 'Η ιστορία του Διδασκαλείου και της Παιδαγ. 'Ακαδημίας Τριπόλεως (συνεργασία, 1970)
- 16) Τό πάθος της παιδαγωγίας (1971)
- 17) Ψυχολογία της μαθήσεως (1971)
- 18) Οί έννοιες των φαινομένων της φύσεως και της ζωής στα παιδιά (1975)
- 19) 'Υποδειγματικές διδασκαλίες στα

πρότυπα δήμοτ. σχολεία (συνεργασία, 1978)

20) 'Ο 'Ηπειρωτικός Διαφωτισμός στά χρόνια της τουρκοκρατίας (1978)

21) Εϊδική Διδακτική 1980, 1982

22) Πνευματικές φυσιογνωμίες του Πωγωνίου (συνεργασία, 1984)

Μεταφράσεις του:

1) Οί μεγάλοι Παιδαγωγοί (Ι. Σιατώ, 1958, 1971, 1983)

2) Γενική Παιδαγωγική (Ρ. 'Υμπέρ, συνεργασία, 1959, 1972)

3) 'Η άτομικευμένη εργασία των μαθητών (Ρ. Ντοτράν, 1961)

4) Ψυχολογία του Παιδιού (Ι. Πιαζέ, 1967)

5) Ποιόν κόσμο κληροδοτούμε στα παιδιά μας (Ουνέσκο, 1979)

'Αρθρα του σε έλληνικά και ξένα περιοδικά και έφημερίδες: 120 περίπου.

- Στά Γραφεία της "Ήπειρωτικής 'Εταιρείας" διατίθενται προηγούμενα τεύχη του Δελτίου από τον αριθμό 30 και έπόμενα.

- ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ ΔΡΧ. 50

- Διατίθενται επίσης αντίτυπα διαλέξεων, πού δέν έχουν έξαγορευθεί.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΚΗΡΥΞΗ ΤΗΣ ΑΥΤΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΗΠΕΙΡΟΥ

Τοῦ ΣΠΥΡΟΥ ΛΑΜΠΡΙΔΗ

«Τὴν δὲ πόλιν, οὐ σοὶ δίδομεν κοινῇ γὰρ γνώμη οἱ πάντες αὐτοπροαιρέτως ἀποθανοῦμεν. Διὰ ταῦτα λέγω καὶ παρακαλῶ ὑμᾶς, ἵνα στήτε ἀνδρείως καὶ μετὰ γενναίας ψυχῆς».

Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος

Σαράντα δύο χρόνια ἀπὸ τότε...

Ἄπὸ τὴν ἱστορικὴ ἡμέρα, πού ὁ μεγάλος Βορειοηπειρώτης πατριώτης Γεώργιος Χρηστάκης Ζωγράφος ὑψωσε τὸ λάβαρο μὲ τὸν βυζαντινὸ ἀετὸ, τῆς Αὐτονομίας Ἠπείρου, στὸ χάνι «Κολορτζή» ἔξω ἀπὸ τὸ Ἀργυροκάστρο.

17 τοῦ Φλεβάρη τοῦ 1914...

Τὰ ἀνοιξιὰτικὰ νερά τοῦ Δρίνου, στὸν καρπερὸ τῆς Δρόπολης κάμπο, μαρμαίρουν καὶ φρέσσουν, ἀναλυτοὶ μαϊάνδροι χρυσοῦς λωρίδας, στὴν ἡρεμὴ ἀπεραντωσίην, ἐνῶ κατάντικρον ὑψώνεται τὸ στοιχεῖο τῆς συννεφοσκέπαστης Μερόπης (Νεμέρτσας).

Τὸν Πρόεδρο τῆς Προσωρινῆς Κυβερνήσεως Ζωγράφο περιστοιχίζουσι ἱεροφορεμένοι οἱ δύο Ἠπειρώτες Ἱεράρχες, ὁ Ἀργυροκάστρον, Δρυϊνουπόλεως καὶ Χειμάρρας Βασίλειος Παπαχρήστου καὶ ὁ Βελλᾶς καὶ Κονίτσης Σπυρίδων Βλάχος. Καὶ γύρω ὁ Ἀλέξανδρος Καραπάνος, ὁ Κώστας Καζαντζής, οἱ δημοσιογράφοι Χατζής - Πελλερὲν καὶ Κοντοφώτης, πρόκριτοι, ὁ κλῆρος καὶ Δροπολίτισσες ἀρματωμένες...

«Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν», ἐκφωνεῖ ὁ Μητροπολίτης Βασίλειος, καὶ ὅταν ὁ διάκονος δέεται «ὑπὲρ τοῦ ἀητήτου Βασιλέως ἡμῶν Κωνσταντίνου», ὄλοι κλίνουσι τὸ γόνυ... Ἀρχίζει ὁ ἀγιασμός. Στιγμὲς ἱερές, μυσταγωγία θεία καὶ ὀρθρος ψυχῶν...

Πυκνοὶ πυροβολισμοὶ χαιρετίζουσι τὴν ἀνύψωσι, τῆς Σημαίας, μὲ τὸν δικέφαλο ἀετὸ, τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Βορείου Ἠπείρου...

Οἱ ἐθελονταὶ παρουσιάζουσι ὄπλα, οἱ

σάλπιγγες ἠχοῦν, ἐνῶ ὁ ἀηλιώτης φέρει τὸ μωρωμένο ἀγέρι τῶν γύρω βουνῶν...

Ἡ συγκίνησι κορυφώνεται, ὅταν ὁ γενναῖος Μητροπολίτης Ἀργυροκάστρου χαιρετίζει τὴν Σημαία μὲ τὰ λόγια:

«Χάριν τῆς ὑπερτάτης ἀνάγκης κατεβιάσθη, ὦ θεῖον ὄνειρον, ἡμῶν τε καὶ τῶν πατέρων μας, γαλανόλευκὴ μας, ἐθνικὴ μας σημαία. Ἄλλὰ ἀντὶ σοῦ, δὲν ἀνυψώνομεν ξένην, ἀλλὰ τὴν θυγατέρα σου Ἠπειρωτικὴν, προωρισμένην νὰ κατισχύσῃ τῆς ἀλβανικῆς ἡμισελήνου».

Ἐπειτα ὁ Ζωγράφος προσφωνεῖ μὲ τὴν βαρῦνη φωνή του τοὺς Ἱερολοχίτες, πού ἔσπευσαν ἀπὸ περάτων Ἑλλάδος, στὴ φωνὴ τῆς ἀγωνιζομένης δυστυχομένης Βορείου Ἠπείρου στὴν Ἱερά Ὀδό.

«Ἡ Ἠπειρος ἀναλαμβάνει ἀγῶνα εὐγενοῦς ἀμύνης, ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας της. Ἡ Ἑλλάς ἐξηναγκάσθη νὰ θυσιάσῃ τὴν Ἠπειρον, χάριν ἀνωτέρων συμφερόντων. Ὁ Ἠπειρωτικὸς ὅμως λαὸς, δὲν θά ὑποκύψῃ εἰς τὸν ζυγὸν βαρβάρου λαοῦ. Πεντακοσίων ἐτῶν ὄνειρον ἐκπληροῦται σήμερον, ἐν τῇ ἀποφάσει τῶν Ἠπειρωτῶν, ὅπως ἀποθάνουσι ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας των».

Τὴν Ἱερά πομπὴ φρουροῦσαν πεντακόσια ἀτρόμητα παλληκάρια, δετεράνοι τῶν Βαλκανικῶν πολέμων μὲ τοὺς Ἠπειρώτες καπετανοῦς Βασίλη καὶ Βαγγέλη Κολοδό, Σπύρο Ζέρβα, Κρεμμύδα, Μπόλλα, Φουρτοῦνα, Ντέμο, Κουτσό, Βάντζιο, Κολλῦρα, Τζαβάρα, Νίκο Σουλιώτη, Λέξο, τὸν Θράκα Στρατὴ Καλούδη καὶ τοὺς Κρητικὸς Γεωργακάκη, Ψαρρό, Σπυριδογιάννη Μίγλη καὶ Μενεγάκη.

Τὴν ἱερότητα τῶν ὤρων αὐτῶν ἤλθε νὰ ταράξῃ ἡ παρουσία τμημάτων ἱππικοῦ, πεζικοῦ καὶ πυροβολικοῦ, ἀπὸ τακτικὸ Ἑλληνικὸ Στρατό, τὰ ὁποῖα ἐκίνησε ὁ στρατηγὸς Παπούλας, σύμφωνα μὲ Κυβερνητικὰς διαταγὰς,

πού έλαβε τότε από τήν πρωτεύουσα, γιά νά καταστείλη τήν, έξέγερσι τών Βορειοηπειρωτών.

Ἄπό τήν ιστορική καί ἀξέχαστη ἐκείνη ἡμέρα, στίς 17 Φλεβάρη 1914, γράφεται τό Ἔπος τοῦ Βορειοηπειρωτικοῦ Ἀγώνος, πού συγκλόνισε τό Πανελλήνιο.

Καί ἐξεπήδησαν οἱ μαχηταί ἀπό τήν Γῆ! Ἄπό τήν Παλαιά Ἑλλάδα, τή Μικρασία, τόν Πόντο, τήν Κύπρο, τήν Αἴγυπτο καί τήν Ἀμερική ἀκόμα.

Ὁ Σπυρομήλιος κατέλαβε πρῶτος τά Στενά τοῦ Πήλιουρι καί τά οὐρανογείτονα βουνά τῆς Σκουτάρας καί ἐκήρυξε Ἀυτόνομο, τήν ἀδούλωτη Χειμάρρα.

Ὁ στρατηγός Παπούλας τηλεγραφεῖ στόν Συνταγματάρχη Δούλη, πού κατέβηκε μέ τό 16ο Σύνταγμα στό Δέλβινο ἀπό τήν Χειμάρρα.

«Σπυρομήλιος ἐκήρυξε Ἀυτόνομον Ἠπειρον. Ἐνέργεια στρέφεται κατά καθεστῶτος. Ἐνεργήσατε ἀποτελεσματικῶς, συλλαμβάνοντες, ἐν ἀνάγκῃ, ἀρχηγόν Χειμάρρας. Πάντοτε μετά σωφροσύνης καί περισκέψεως, ὅπως ἀποφύγετε ρῆξιν στρατοῦ καί πολιτῶν, ὑπείκοντες κελεύσματα Βασιλέως καί κυβερνήσεως».

Ἡ ἀπάντησις τοῦ Δούλη ἦταν σύντομη, Σπαρτιατική...

Σέ δυό ἡμέρες, διήλυνε μέ τή φρουρά του ἐφιππος ἀπό τά στενά τῆς Δρόβιανης πρὸς τό Στρατόπεδο Δερβιτσάνης, ὡς ἀρχηγός τοῦ Ἀυτονόμου Στρατοῦ, παντοῦ καί πάντοτε ψυχραίμος καί γενναῖος.

Εἶχε προηγηθῆ τό ξεσκήκωμα τῶν ἡρωϊκῶν Δελβινιωτῶν, μέ ἐπικεφαλῆς τούς Μπαμχαίους, τόν Λέξο, τόν Γκιάτη, τόν Μουζίνα, τόν Κόντη καί τόν Θύμιο Λιόλιο πού ἀνύψωσαν τή σημαία τῆς Ἀυτονομίας στήν Πλατεία τοῦ Δελβίνου.

Ἐδάκρυσαν τά μάτια τοῦ ἡρωϊκοῦ Χειμαρρωῆ συνταγματάρχη Δούλη, ὅταν ἄκουσε τό παράπονο τῶν Δελβινιωτῶν πρὸς αὐτόν:

- Καί σύ μᾶς ἐμποδίζεις νά σωθοῦμε;
- Πού εἶναι ὁ Βασιλιάς μας;

Ἀκολουθοῦν ἠφαιστειώδεις ἐκδηλώσεις ἐνθουσιασμοῦ, ἡ Ἀυτονομακὴ Σημαία ἀνυψώνεται στήν Πρεμετή ἀπό τήν τοπική Ἄμυνα, πού τήν ἀποτελοῦσαν ὁ Σωτηριάδης, ὁ Παπαδόπουλος, ὁ Ἀδαμίδης καί ὁ Ἀρχιερατικός Ἐπίτροπος Δημητριάδης.

Στήν Κολώνια ὁ Συνταγματάρχης Κοντούλης διατάσσει τήν σύλλιψι τοῦ Μητροπολίτη Κονίτσης Σπυρίδωνος, πού εἶχε φτάσει μέ τόν ἡρωϊκὸ Μακεδονομάχο, ἐφεδρο λοχαγὸ Διονύσιο Λεόντιο, (καπετάν Βεῖκο).

Ἡ Κορυτσᾶ εἶχε παραδοθῆ λίγες ἡμέρες πρὶν στοὺς Ἀλβανούς. Τά γεγονότα αὐτὰ εἶχαν συνταράξει τότε τό Πανελλήνιο. Στὴ Βουλή ἐγινε ταραχώδης συζήτηση, πού τήν προκάλεσαν ὁ Θεοτόκης καί ὁ Ράλλης, ὠμίλησαν πολλοὶ ρήτορες καί ὁ ἥρωας τῶν Πέντε Πηγαδιῶν Κουμουνδοῦρος ἐπλεξε τό ἐγκώμιο τοῦ Δούλη καί Σπυρομήλιου. Ἐδημιουργήθησαν ἀλλεπάλληλα ἐπεισόδια, παρητήθη ὁ Πρόεδρος τῆς Βουλῆς Ζαβιτσιάνος καί ἀκολούθησεν ἡ ἀναίμακτη μονομαχία του μέ τόν Θεοτόκη.

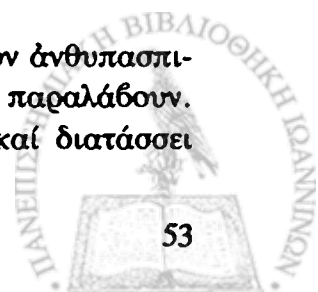
Τά ἐνθουσιώδη αὐτὰ αἰσθήματα γιά τόν ἀρχόμενο Ἠπειρωτικὸ Ἀγῶνα, ἤλθε νά τονώσῃ τό ἀτυχές ἐπεισόδιο τῶν Γεωργουτσάδων.

Ὁ ἀρχηγός τῶν Ἠπειρωτῶν ἐθελοντῶν Σπῦρος Κρεμμύδας, μαζύ μέ τόν Λιόλιο καί 200 Ἱερολοχίτες, κατῆλθαν ἀπό τά ἰψώματα στό Χάνι Γεωργουτσάδων, στὴ διασταύρωσι τῶν ἀμαξιτῶν Ἰωαννίνων - Δελβίνου καί Ἀργυροκάστρου, ὅπου ἡ Ἐπιμελητεία τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ.

Γιά νά πάρῃ λίγα τουφέκια, λίγες κάσσες φυσέκια, γιά τήν ἀγωνιζομένη καί ζωσμένη ἀπὸ φλόγες Ἠπειρο. Συναντᾶ τόν ἀνθυπαπιστὴ Γεράσιμο Σεβαστό πού μέ μιά διοιρία φρουρεῖ τό Χάνι.

— Δέν θέλομε ψωμί καί χρήματα, φυσέκια θέλομε νά ὑπερασπίσωμε τά σπίτια μας, τίς γυναῖκες μας, τήν τιμὴ καί τήν ἐλευθερία μας!

Ὁ Κρεμμύδας ἐξορκίζει τόν ἀνθυπαπιστὴ νά τοὺς ἐπιτρέψῃ νά τά παραλάβουν. Ἐκεῖνος ἀκαμπτος ἀρνεῖται καί διατάσσει

τούς άνδρες του νά άντιστούν: Τότε σκηνή άφαντάστου μεγαλείου διαδραματίζεται.

Πενήντα γυναίκες τών Γεωργουτσάτων μέ τήν γραφική στολή τους και άρματωμένες, σάν άλλες Σουλιώτισσες, χορεύουν ένα πένθιμο γοργό συρτό χορό Δροπολίτικο, μέ ήρωικά τραγούδια...

Οί έθελονται σκαρφαλώνουν στους τοίχους του Χανιού. Ο Σεβαστός, χωρίς προειδοποίηση, διατάσσει πύρ! Χύνεται τό πρώτο άδελφικό αίμα.

Πέφτει πρώτος μέ διαμπερές τραύμα στό στήθος ένας άντάρτης από τό Γαρδικάκι του Δελβίνου. Μιά γυναίκα δέχεται ένα βόλι στό κρανίο, κυλιέται στό χώμα αιμόφυρτη μέ τή σπαρακτική έπιφώνηση «Ζήτω ή Βόρειος Ήπειρος» και ή κάτασπρη φορεσιά της βάφεται άλικη...

Οί ιερολοχίτες, ψύχραιμοι δέν άπήντησαν στό άδελφοκτόνο πύρ, σύμφωνα μέ τίς διαταγές, πού είχαν και λογιζόμενοι, αιμόφυρτοι άποσύρονται στό χωριό Γεωργουτσάτες. Η Έποποιία της Μονής Ύψηλης Πέτρας (Τσέπου), χαλυβδώνει τούς μαχομένους.

Σπεύδουν στον άγώνα και άναλαμβάνουν διοικήσεις Τομέων οί ταγματάρχαι Τσερούλης, Βάρδας, Ζωϊτόπουλος, Γκιούζης, Τζούρας, οί λοχαγοί Ζήρας, Πουρνάρας, Βάρθης, Καραχρήστος, Φουρίδης, Καρασεβδάς, Τσίπουρας, Κονδύλης, Γραβάνης, Μαυραντζάς, Παπακώστας, Τρικιδήμος, Παπατζαντεάς, Λεόντιος και Μαντούβαλος, καθώς και ό άρχηγός τών Έλλήνων Έρυθροχιτώνων Ρώμας μέ τόν Γέροντα, Καρβούνη και λοιπούς. Ο Μανιάτης λοχαγός Μαυροϊδής προσχωρεί μέ τήν ταχυβόλο πυροβολαρχία Κρούπ και τούς άξιωματικούς του και ή πατριωτική στάσις του προσέθεσε τόν σημαντικότερο παράγοντα στην νίκη τών Ήπειρωτικών όπλων.

Ακολουθούν οί μάχες της Κορώνης - Πισάρι, του Λαμπόδου, της Οστροβίτσας και του Κιάφε Μάρτες, του Καζάνι, της Γέφυρας Μαλίκ, της Άρζας και του Σιάλεσι - όπου έθαυματούργησαν τά Κρητικά Σώματα του Άρχηγού Σήφη Αναγνωστάκη.

Η άπελευθέρωση της Κορυτσάς από τά Σώματα Τσόντου Βάρδα, τό σάρωμα τών Άλβανών στο Σκραλάρι από τούς ήρωικούς όπλαρηγούς, Ζέρβα, Κυριάκο, Γεωργακάκη, Μπιτσιώρη και τόν ύπογράφοντα. Όλα αυτά έγιναν θρύλος, έπος, παράδειγμα για τούς έπιγενομένους.

Τό μεσουράνημα αυτό, εφώτισαν και κατήγαυσαν ό ήρωικός θάνατος του Ζυγομαλά, του Μαναρόλη, του Δασκαλογιάννη, του Σιειτή, του Κουρμουλή του Βερούκα, του Μελαδάκη, του Σαφαρίκα και τόσων άλλων.

Τό όλοκαύτωμα του Λεοντοκιανάκου και Στεφανάκου μέ τούς εκατό ήρωες στο Μπεράτι...

Τόν Ήπειρωτικό Άγώνα, οργάνωσαν και προετοίμασαν οί ιεράρχες της Ήπειρου, ό τότε Γενικός Διοικητής Ήπειρου Άγγελος Τυπάλδος Φορέστης μέ βοηθούς τούς Νικόλαο Χαντέλη, Παντελή Λιβαδά και Ευάγγελο Τρίχα.

Στήν Αθήνα ό άξέχαστος Γεώργιος Δούμας στάθηκεν ό άξιος αντιπρόσωπος της Προσωρινής Κυβερνήσεως. Τόν άγώνα ενίσχυσαν πολύ ό Γεώργιος Μπούσιος, ό Δημήτριος Καλαποθάκης, ό Γεώργιος Γάγαρης, Πούσιος οί Μιχαήλ και Θ. Μπαμίχας του Δελβίνου ως και ό δικηγόρος Κυρίτης της Κερκύρας. Στρατιωτικός Σύμβουλος ήταν ό λοχαγός του Έπιτελείου Άλέξανδρος Γαβαλιάς.

Ὁ Γεώργιος Χρηστάκη Ζωγράφος.

Τοῦ Γ. Γάγαρη

Ἡ ἀπάνθρωπος ἀπόφασις τῶν Μεγάλων λεγομένων Δυνάμεων ὅπως, ὀλόκληρος ἡ Βόρειος Ἡπειρος, μέ ἀκμαῖον καί προηγμένον πνευματικῶς, κοινωνικῶς καί ἐμπορικῶς πληθυσμόν, ὑπαχθῆ εἰς ἓνα βάρβαρον, ἀσύντακτον καί ἐγκληματικόν δημιούργημα των, ἐξήγειρε τοὺς Ἡπειρώτας. Αἱ θεωρίαι των καί τὰ δόγματα ὅτι ἐμάχοντο διὰ τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου καί τῆς αὐτοδιαθέσεως καί αὐτοδιοικήσεως τῶν λαῶν ἐσίγησαν καθόσον ἀφορᾷ τὴν Β, Ἡπειρον. Ἄστοχος δὲ ὑπῆρξε καί ἡ πολιτικὴ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ὡς θά ἐκθέσωμεν ἄλλοτε. Ἡ ἀπόφασις ὁμως αὕτη, ἐνῶ ἐξήγειρε τοὺς Ἡπειρώτας, κατέπληξε καί ὅλον τὸν πολιτισμένον κόσμον. Τέλος οἱ Ἡπειρῶται ἀπεφάσισαν νὰ ἀντισταθῶσιν ἐνόπλιως ἐκλέξαντες ὡς ἀρχηγόν των τὸν ἐκ Κεσορατίου τοῦ Ἀργυροκάστρου καταγόμενον Γεώργιον Χρηστάκη Ζωγράφον, υἱὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει γνωστοῦ ὡς Χρηστάκη ἐφέντη γενναίου χορηγοῦ τῶν ἑλληνικῶν ἐκπαιδευτικῶν καί ἐκκλησιαστικῶν ἰδρυμάτων καί ἰδρυτοῦ τῶν ἐν Κεσορατίῳ διδασκαλείων ἀρρένων καί θηλέων.

Ἡ 17η Φεβρουαρίου 1914 εἶχεν ὀρισθῆ διὰ τὴν ἀποχώρησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ ἐκ Κορυτσᾶς καί Ἀργυροκάστρου. Διὰ νὰ εὔρεθῆ ἐκεῖ τὴν ἡμέραν αὐτὴν ὁ Ζωγράφος ἀπεβιδάσθη, ἀπὸ τὸ ἀτμόπλοιο τοῦ Τζῶν Μακδόναλ, τὴν ἐπομένην, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἀνεψιοῦ του Ἀλεξ. Καραπάνου καί ἐμοῦ ἐφθασεν εἰς Δέλδινον. Ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ἰατροῦ Γκιιάτη ἐδέχθη τοὺς προκρίτους καί ὠμίλησε πρὸς αὐτοὺς περὶ τοῦ ἐπικειμένου ἀγῶνος. Προκειμένου νὰ ἀναχωρήσωμεν δι' Ἀργυροκάστρον τὸ αὐτοκίνητον διετάχθη νὰ προπορευθῆ καί νὰ σταθμεύσῃ πρὸ τῆς οἰκίας τοῦ Μεχμέτ Ἀλῆ πασᾶ, ὅστις εἶχε παρακαλέσει τὸν Ζωγράφον νὰ δεχθῆ νὰ πά-

ρη τὸν καφέ. Ἀπὸ τῆς Πλατείας τοῦ Δελδίνου μέχρι τῆς οἰκίας τοῦ πασᾶ ἐσχομεν τὴν εὐάρεστον ἐκπληξιν νὰ διέλθωμεν ἐν τῷ μέσῳ διπλῆς σειρᾶς ἱερολοχιτῶν ζητωκραυγαζόντων καί ἐπευφημούντων τὸν Ζωγράφον, ὅστις ἐξεπλάγη ἐπὶ τῇ θέᾳ τῶσων πολεμιστῶν. Ἡ ἠπειρωτικὴ του ψυχὴ ἤρχισε νὰ χαλυβδούται καί τὸ θάρρος του νὰ γιγαντούται.

Εἰς Ἀργυροκάστρον ἐφθάσαμεν μίαν ὥραν πρὶν νυκτώσῃ. Ὁ Ζωγράφος κατέλυσε εἰς τὴν παρά τὴν Μητρόπολιν οἰκίαν Π. Ζωτίδη, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχε φιλοξενηθῆ, τὸν Μάϊον τοῦ 1913, καί ὁ τότε Διάδοχος Γεώργιος κατὰ τὴν περιοδείαν του, γενομένην τῇ ἐπιδοκιμασίᾳ τῶν Μεγάλων Δυνάμεων καί τῇ διαβεβαιώσει αὐτῶν, ὅτι οἱ Νομοὶ Ἀργυροκάστρου καί Κορυτσᾶς ἤθελον ὀριστικῶς προσκυρωθῆ εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Τὴν ἐπομένην, 16 Φεβρουαρίου περὶ τὴν ἐσπέραν μετέβην εἰς τὰ γραφεῖα τῆς Μητροπόλεως ἐνθα ἐγίνοντο αἱ συνεδριάσεις καί συσκέψεις τοῦ Ζωγράφου. Παρευρίσκοντο ὁ Μητροπολίτης Δρυϊνουπόλεως Βασίλειος (ἐξ Ἄνω Λαμπόβου τοῦ Τιμίου Σταυροῦ), ὁ Μητροπολίτης Βελλᾶς καί Κονίτσης, νῦν Ἀρχιεπίσκοπος πάσης Ἑλλάδος, Ἀλ. Καραπάνος, οἱ δημοσιογράφοι Ἰωαννίνων Γεώργ. Χατζῆς καί Ἀθ. Κοντοφώτης καί Ἀθ. Νότης ἀπὸ τὸ Ἑρίντι. Ὅταν εἰσῆλθον εἰς τὴν αἴθουσαν εὗρον τὸν ἀείμνηστον Ζωγράφον ἐν ἀπεριγράπτῳ ἀγανακτῆσει, πλὴν τῶν ἄνω δέν ὑπῆρχε κανένα ἄλλο ἶχνος ἐπικειμένου ἀγῶνος. Ἡ ἐπιτροπὴ ἀμύνης περιωρίζετο νὰ ἀποστέλλῃ ἐκκλήσεις μόνον, κανεὶς δέν ἦτο εἰς θέσιν νὰ λάβῃ πρωτοβουλίαν καί νὰ ἀρχίσῃ τὴν ὀργάνωσιν. Ὅλοι ἐδίδον συμβουλὰς μόνον. Καί οἱ ἐξ Ἀθηνῶν δίδοντες στρατιωτικὰς συμβουλὰς ἐκρῦβησαν καί οἱ ἐν Ἡπειρῷ ὑποσχόμενοι νὰ συμπολεμήσωσι ἀπέδρασαν μετὰ τὴν

ἐπιβληθεῖσαν διὰ τῆς νότας εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν ὑποχρεώσεως νὰ μὴ βοηθήσῃ τὸν ἀγῶνα οὔτε ἀμέσως οὔτε ἐμμέσως. Τὸ κωμικὸν δὲ εἶναι ὅτι ἐκ κυβερνητικῆς πηγῆς εἶχον ἐμποτισθῆ αἱ ψυχαὶ οὐ μόνον τῶν στρατιωτικῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς μεγαλυτέρας μερίδος τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ὅτι διὰ τοῦ ἡπειρωτικοῦ ἀγῶνος θὰ κατεστρέφετο ἡ Ἑλλάς διότι εἶχε συνδεθῆ καὶ τὸ ζήτημα τῶν Νήσων.

Λαβὼν τὸν λόγον ἀντέκρουσα ὄλους τοὺς ἐνδοιασμοὺς εἰπὼν ὅτι ὄλοι οἱ Ἕλληνικοὶ ἀγῶνες ἐκ τοῦ μηδενὸς κατήρξαντο. Στρεφόμενος δὲ εἰς τὸν Ζωγράφον τὸν διεβεβαίωσα, ὡς ἄριστα γνωρίζων τὰ πράγματα, ὅτι μόλις ὑψωθῆ ἡ αὐτόνομος σημαία θὰ σπεύσουν ἅπαντες νὰ ταχθοῦν ὑπὸ τὰς πτυχάς της, οἱ ἅπανταχοῦ Ἕλληνες θὰ προσέλθουν ὡς ἐθε-

λονταί, θὰ μᾶς στείλουν χρήματα καὶ πολεμοφόδια, ὁ ἀγὼν θὰ ἐπιτύχῃ καὶ αὐτὸς θὰ δοξασθῆ.

Ἡ 17η Φεβρουαρίου ἀνέτειλεν εὐόλιμος. Ἡ εἶδησις ὅτι ὁ Ζωγράφος ἀφίκετο εἰς Ἀργυρόκαστρον μεταδοθεῖσα εἰς ὅλα τὰ χωριά ἐπλήρωσε χαρᾶς τὰς καρδίας τῶν Ἠπειρωτῶν. Ἀπὸ τῆς χαραυγῆς ὄλοι αἱ πρὸς τὸ Ἀργυρόκαστρον ἀγουσαὶ ὁδοὶ ἦσαν πλήρεις ἐνόπλων καὶ σπευδόντων νὰ τεθῶσιν ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς Προσωρινῆς Κυβερνήσεως.

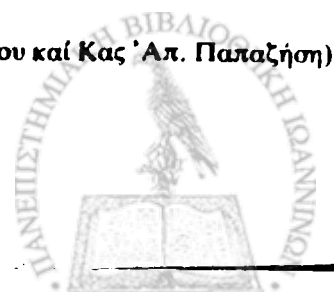
Ὁ ἀγὼν τῶν Ἠπειρωτῶν ἐπέτυχε. Αἱ Δυναμίεις ἐμεσολάβησαν διὰ νὰ καταπαύσῃ ἡ συντριβὴ τῶν Ἀλβανῶν. Προσεχέστατα ἡ ἡρωϊκὴ Β. Ἠπειρος θὰ προσέλθῃ εἰς τὰς μητρικὰς ἀγκάλας.

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

Παλιὸ Τουρκικὸ σπίτι ἐπὶ τῶν ὁδῶν Βαλαωρίτου - Τσακάλωφ, ὅπου ἄλλοτε ἡ Ἀνωτέρα Διοίκηση Χ/κῆς στὰ Γιάννινα

(Ἀρχεῖο Κου καὶ Κας Ἀπ. Παπαζήση)

Η ΜΕΓΑΛΗ ΜΕΡΑ

(άπό τίς παιδικές μου θύμησες)

Τῆς ΧΡΥΣΑΝΘ. ΖΙΤΣΑΙΑΣ

Μιά μικρή ἀναδρομή στά μακρινά καί στά περασμένα. Κι ὄχι σ' ὅποια κι ὅποια, ἀπό τά καθημερινά καί τά συνηθισμένα τῆς ζωῆς. Ἀλλά σέ κάποια πού μήτε μέ τό χρόνο μετριοῦνται, μήτε μέ τό νοῦ ἐρμηνεύονται, κι οὔτε μέ τό λόγο ἀνιστοροῦνται. Εἶναι τά πελώρια καί τά σταθμικά, ἀνάμεσα στούς ἀπειρους τῶν αἰῶνων γύρους. Τότε καί τό πιό ἀσήμαντο, παίρνει τή διάσταση τῶν σημαντικῶν γεγονότων καί τή διαχρονική τους διάρκεια, στή μνήμη τῶν ὄσων τά ἔζησαν. Μέσα σ' αὐτά πήραν μία ξέχωρη θέση κι οἱ παιδικές μου τοῦτες θύμησες.

Στήν τρίτη τοῦ Δημοτικοῦ ἤμουν ὅταν ξημέρωσε ἡ Μεγάλη Μέρα πού τήν προσδοκοῦσαν οἱ αἰῶνες. Ἡ Μέρα τῆς Λευτεριάς, τό «ποθούμενο» κατά τόν Πατροκοσμᾶ, καί κατά τήν κοινή φράση, πού ἀνθίζε στά χεῖλη ὄλων «ἦρθε τό Ἑλληνικό». Ναι, τή χρονιά ἐκείνη τή σημαδιακή, ὅπως ὁ Αἰτωλός τό προφήτεψε. «Ὅταν θά ῥθοῦν δυό Πασκαλιές ἀντάμα θά ῥθει καί τό ποθούμενο». Καί τότε συνέπεσαν μαζί οἱ δυό μεγάλες γιορτές τῆς Χριστιανοσύνης. Ὁ Εὐαγγελισμός κι ἡ Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου.

Μέσα στίς τόσες καί τόσες τυραγνισμένες γενιές, μέσα στούς τόσους ἀναρίθμητους πού ἔφυγαν μέ τόν καῦμό τῆς σκλαβιάς, ἐμεῖς σταθήκαμε οἱ τυχεροί κι οἱ προνομιούχοι. Στίς δικές μας τίς μέρες «λυώσανε τά σκοτεινά τά πεντακόσια χρόνια». Εἰκοσιμία τοῦ Φλεβάρη τοῦ 1913, ἔγινε ἐκεῖνο τό θάμα, στίς δικές μας τίς μέρες.

Τώρα πού τό στοχάζομαι κι ὕστερα ἀπό ἑβδομήντα ὀλόκληρα χρόνια, ἀπορῶ κι ἀναρωτιέμαι, πῶς χώρεσε στήν καρδιά τῶν ἀνθρώπων, ἐκείνη ἡ ἀπροσμέτρητη χαρά. Στήν ἴδια καρδιά, πού χώρεσε τόσων αἰῶνων τούς καῦμούς. Γι' αὐτό κι ὄλα τά μάτια κλαί-

γανε. «Ὅπου γελοῦν καί κλαῖνε» καθώς ἔλεγε καί τό τραγούδι.

Μικροί καί μεγάλοι τά ἴδια συναισθήματα νοιώθαμε καί κλαίγαμε καί γελοῦσαμε μαζί. Αὐτό μέ λίγα χρόνια ἦταν τό «ΕΛΛΗΝΙΚΟ». Ἐντοπίζονταν σάν ὄραμα καί καθρεφτίζονταν ὀλόφεγγο στή σημαία τῆ γαλανόλευκη, πού πλημμύρισε τή γῆ μας. Ἀπό τή μεγάλη τή μεταξωτή μέ τά χρυσά κρόσια, ὑψωμένη στό καμπαναριό τοῦ Ἁγίου Νικόλα, αὐτή πού τήν εἶχε κρυμένη ὁ παπᾶς, στήν Ἁγία Τράπεζα, στό ἱερό τῆς ἐκκλησιᾶς, ὡς τίς μικροῦλες χάρτινες, πού μᾶς μοίρασαν οἱ δάσκαλοι στά σχολεῖα, καί τίς ἀνεμίζαμε καμαρωτοί, περνώντας στούς δρόμους σειρά σειρά, τραγουδώντας. Πρῶτα τό Σχολαρχεῖο, ἔπειτα τό Δημοτικό ἀρρένων κι ἀκολουθοῦσε τό Παρθεναγωγεῖο.

Τρία σχολεῖα εἶχε ἡ Ζίτσα. Δυό Δημοτικά, τετρατάξια, ἀρρένων καί θηλέων, κι ἕνα τριτάξιο Σχολαρχεῖο μικτό. Τά «ἄσματα» τῆς λευτεριάς, τά ξέραμε, μᾶς τά μάθαιναν κρυφά στό σχολεῖο. Ὅπως τά ξέραν κι οἱ παπποῦδες κι οἱ προπαποῦδες μας, καί πιό μπροστά, ἀπό τά «Κρυφά Σχολεῖα» ἀκόμα. Ἐκεῖ μαζί μέ τό ψαλτήρι, τό μοναδικό βιβλίο στά χεῖρια τοῦ δάσκαλου-παπᾶ καί τά Θούρια τοῦ Ρήγα, ἄγραφα αὐτά, πού μαθαίνονταν ἀπό στόμα σέ στόμα. Κρυφά, χωρίς βιβλίο, μᾶς μάθαιναν καί τήν ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασεως τοῦ 1821». Ἔτσι σάν παραμῦθι καί σάν ἠρωϊκό τραγούδι, πού ἔμπαινε κατ' εὐθείαν στήν καρδιά.

Στούς δρόμους μᾶς χειροκροτοῦσαν καί μᾶς ράντιζαν μέ λουλούδια καί ροδόσταμα, λές κι εἴμασταν ἐμεῖς οἱ ἐλευθερωτές.

Στά χωριά πάντα, καί τότε καί τώρα, τά παιδιά τοῦ σχολεῖου, ἔχουν ἕναν πρῶτο ρόλο στίς μεγάλες γιορτάσιμες μέρες. Θά δώσουν

τήν επίσημη νότα στό γεγονός. Ἐφοῦ γυρίσαμε τραγουδώντας κι ἀνεμίζοντας τίς σημαιοῦλες, δρόμους καί δρομάκια, ἐπιστρέψαμε στό σχολεῖο, καί πρῖν διαλυθοῦμε, μᾶς εἶπε ἡ διευθύντρια, ὅτι «τήν ἐπομένην νά μεταβῶμεν καί πάλιν ὁμαδικά, ἀλλά μόνον αἱ δύο τελευταῖοι τάξεις, διά νά ἐκδράμωμεν εἰς τήν θέσιν Ἐσφάκα, ἀπό ὅπου θά διήρχοντο, πρίγκηπες, στρατηγοί, ὑπουργοί, διά νά προσφέρωμεν ἄνθη, νά ψάλλωμε ἄσματα καί νά ἀπαγγέλλωμε ποιήματα». Αὐτά μᾶς εἶπε ἡ κυρία Βικτωρία.

Ἡ λεγόμενη «Ἐσφάκα», ἦταν περίπου δύο ὥρες μακρῶς, μέ τά πόδια βέβαια, ἀπό τή Ζίτσα. Ἐκεῖ περνοῦσε ἡ «ἀμαξιτή ὁδός» γιά τά Γιάννινα. Ἐκείνο τό μέρος λοιπόν θά περνοῦσαν ἀμαξες μέ τόσα περιλαμπρα πρόσωπα.

Ὅλη τή νύχτα μάτι δέν ἐκλείσα. Τά στήλωσα στό παράθυρο περιμένοντας τό γλυκοχάραμα, καί μουρμουρίζοντας τό ποίημα, πού ἐπρόκειτο ν' ἀπαγγείλω. Ὁ τίτλος του ἦταν «οἱ δύο Σημαῖες». Ἡ παλιά, τρυπημένη ἀπό βόλια, λερωμένη ἀπό μπαρούτι κι ἡ καινούργια ἡ ἀλέκριαστη, συνομιλοῦσαν. Μ' ἐνθουσίαζε καί μέ φλόγιζε, ἀλλά ἦταν μεγάλο καί δύσκολο. Θεέ μου καί Κύριέ μου, κι ἂν τό ξεχάσω καί ντροπιασῶ καί ντροπιάσω καί τίς δασκάλες μου; Βοήθα Παναγιά ψιθύρισα κι ἔφερα τό χρυσό σταυρό μου στά χεῖλη.

Τήν ἄλλη μέρα ξεκινήσαμε, μ' ἀνθοδέσμες, μέ σημαῖες, καί μέ τήν ἴδια τάξη, σειρᾶσειρά. Στό δρόμο ἀνταμώνουμε κι ἄλλα σχολεῖα ἀπό τά γύρω χωριά. Καρίτσα, Πρωτόπαπα, Λειωνιά κ.α. Ἐνα γενικό παιδικό χαρούμενο ξεσκήωμα, γέμισε τόν ἔρημο τόπο. Ξάφνιαζε τά πουλιά, τάραζε τά δέντρα, τρῶμαζε τά κατοίκια. Δροσερά κελαριστά ρυάκια, ἔσμιγαν στόν ἴδιο ποταμό, καί τραβοῦσαν στό ἴδιο τέρμα. Ναι, ἔτσι εἶναι. Ἐκεῖ στή θέση Ἐσφάκα, εἶχε ἀπλωθεῖ παφλάζοντας, ἕνα πέλαγο ἀπό παιδόκοσμο, μέ τούς δασκάλους, τά λάβαρα, τά λουλούδια, καί περίμενε τή στιγμή.

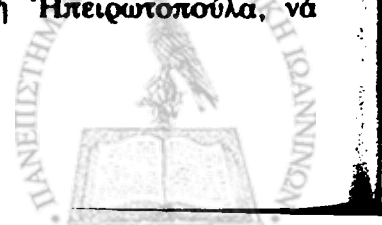
Τ' ἀμάξια, πεντέξη στή σειρᾶ, ἀρῆσαν νά περάσουν, μᾶς πρόφτασε καί τό δειλινό,

γιατί σ' ὄλη τή διαδρομή, σταματοῦσαν καί ξανασταματοῦσαν κάθε λίγο καί λιγάκι. Νά χαιρετήσουν, ν' ἀκούσουν λόγους, νά πάρουν λουλούδια. Ἐκεί ὅλα τά χωριά εἶχαν στήσει καρτέρι, σ' ὄλο τό μακρὸς τῆς διαδρομῆς. Ἐκόμα κι ἀπό τά Ζαγόρια κατηφόρισαν καί περίμεναν ἀπό τά ἡμερώματα. Δρόμος μετ' ἐμποδίων. Εὐχάριστα, συγκινητικά κι ὠραῖα, ἀλλά πάρα πολλά τά εὐλογημένα. Ἡ ὥρα προχωροῦσε κι ὁ δρόμος δέν τέλειωνε. Κι ἐμεῖς ἐκεῖ, μέ τό χέρι ἀντήλιο, τρώγαμε τή στράτα.

Τέλος ἦρθε κάποτε κι ἡ σειρᾶ μας. Ἐφτάσαν καί σέ μᾶς. Ἡ πρώτη ἀμάξα πέρασε διαστικῆ, ἡ δευτέρη ἔκουπε λίγο τή φόρα τῶν ἀλόγων, κάποια χέρια ὑψώθηκαν σέ χαιρετισμό, καί προχώρησε. Ἡ τρίτη στάθηκε, ὅπως κι οἱ ἄλλες πού ἀκολουθοῦσαν.

Κατέβηκαν δύο - τρεῖς μέ κίτρινα ἀστέρια καί παράσημα. Ἦταν στρατηγοί εἶπε ἕνας πού ἤξερε. Χαιρέτισαν μέ χειραψία τούς δασκάλους, ἔσκυψαν καί φίλησαν μερικά Ἐπειρωτάκια, φιλήθηκαν μέ τούς προέδρους τῶν χωριῶν μας, κι ἄκουσαν τήν πρώτη σελίδα ἀπό τό λόγο τοῦ Σχολάρχου μας. Θάχε πολλά νά πει ὁ σοφός ἐκεῖνος δάσκαλος, γιατί στά τρεμάμενα χέρια του κρατοῦσε ἕνα μάτσο φύλλα.

Μά κι ὄλα νά τάλεγε, πάλι δέ θά ἦταν ἀρκετά. Ἐκόμα κι ἂν εἶχε τόν οὐρανὸ χαρτί καί τή θάλασσα μελάνι, πάλι δέ θάφταναν νά γράφει καί νά πει, ὅσα ἐνοιωθε κι ὅσα ποθοῦσε. Ἄς εἶναι, κι ἐκεῖνα πού πρόφτασε κι εἶπε, καλά ἦταν. Τρύπωσα κι ἐγὼ ἀνάμεσα σ' ὄλους καί μόλις ἀνέβηκαν στήν ἀμάξα, ἔρριξα στά πόδια τους τά λουλούδια πού ἔκοψα ἀπό τήν αὐλή μας τό πρωί. Τό ποίημα δέν εἰπώθηκε. Γύρισα ἀπαρηγόρητη καί τήν ἄλλη μέρα σκάρωσα ἕνα δικό μου πολύστιχο κατασκευάσμα, ἀφιερωμένο στόν Ἐλληνικό στρατὸ πού μᾶς λευτέρωσε. Τό πήρε ὁ πατέρας μου καί τώστειλε στό στρατηγὸ Δαγκλή. Ἡ ἀπάντηση δέν ἀρῆσε. Ἦρθε στό δικό μου ὄνομα, μιά κάρτα τυλιγμένη σέ μικρὴ σημαιοῦλα, πού ἔγραφε, μέ πράσινη μελάνι τοῦτα τά λόγια. «Σοῦ εὐχομαι μικρὴ Ἐπειρωτοπούλα, νά

ἐξυμνήσεις καί τήν εἶδοσο τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ εἰς τήν Κωνσταντινούπολιν». Νομίζω καί τά βλέπω ἀκόμα. Τόσο πολύ τυπώθηκαν στό νοῦ μου.

Τήν ἐπόμενη Κυριακή, μᾶς πῆρε ἡ μητέρα νά πάμε στά Γιάννινα, νά ἰδοῦμε πολλούς Ἑλληνες, καί νά γιορτάσουμε ἐκεῖ, στό πατρικό της, μέ τούς δικούς της τή λευτεριά. Μαζί μας ἦρθε κι ἡ δασκάλα μου ἡ Ἀρετή, πού ἦταν κι αὐτή Γιαννιωτοπούλα.

Μιά πανέμορφη λεβεντόκορμη, σάν ἀρχαία θεά. Κι ἀλήθεια, χόρτασαν τά διψασμένα μάτια μας Ἑλληνες στρατιῶτες, πού τούς ἀγκαλιάζαμε καί τούς φιλούσαμε μέ δάκρυα. Ἐνας μάλιστα, ἐρωτεύθηκε τήν Ἀρετή μας καί τήν ἀρραβωνιάστηκε κι ὅλας μάνι-μάνι. Τά δαχτυλίδια, τάλλαξε ἡ μητέρα μου καί τό ἐπίσημο τραπέζι, ἔγινε στό πατρικό της, μέ πολλούς καλεσμένους. Μιά χαρά παραπάνω μέσα στίς πολλές καί τίς μεγάλες. Μόνο πού τούτη δέν ἦταν τυχερό νά κρατήσει πολύ. Διαλύθηκε σάν ἄχνα ὄνειρου, μόλις ἦρθε σέ λίγες μέρες, ἀπό τήν Πελοπόννησο, ἡ γυναίκα του μέ τά τρία παιδιά τους. Πότε πῆγαν καί πότε ἦρθαν τά μηνύματα, εἶναι ν' ἀπορεῖς. Τηλέφωνα δέν ὑπῆρχαν τότε. Θά τά πῆρε καί τά μετέφερε ὁ ἀέρας, κι ἄς ἦταν βαρειά κι' ἀσήκωτα. Γι' αὐτό κι ἡ παροιμία λέει πῶς ὁ βαρῦς ὁ λόγος, τρυπάει τήν πέτρα καί περνάει γρήγορα. Εὐτυχῶς στό χωριό μας, πού δασκάλευε ἡ φτωχοῦλα Ἀρετή, δέ μαθεύτηκε τίποτε, κι οὔτε στά αὐτιά τοῦ ἐπιθεωρητῆ ἔφτασε κανας λόγος.

Οἱ δρόμοι τῶν Γιαννίνων ἦταν ἀκόμα κατακόκκινοι, σάν νά φύτρωσαν χιλιάδες παπαροῦνες. Ἦταν τά πεταμένα καί ξεσχισμένα φέσια τῶν ἀνδρῶν. Τριγυρίζαμε συνεπαρμένοι. Ἐκεῖ στήν ἀρχή τῆς πλατέας, ἀπό τό δρόμο π' ἀνηφορίζει ἀπό τήν Καλούτσιανη, εἶδαμε ἕναν ἄντρα νά κρατάει μιά πελώρια σημαία, καί νά καλεῖ τόν κόσμο νά τή φιλήσουν. «Φιλήστε τήν μᾶς ἐλευθέρωσε» φώναζε καί τήν ἀνέμιζε. Τά παιδιά ἑνός σχολείου, πού περνοῦσαν σέ παρέλαση ἐκείνη τήν ὥρα, πλησίασαν ἕνα-ἕνα καί τή φίλησαν. Κάναμε κι ἐμεῖς τό ἴδιο. Εἶναι ὁ Χρηστος Χρηστοδασίλης, ὁ συγγραφεύς» εἶπε ἡ δασκάλα μου. Πρώτη φορά ἄκουσα τή λέξη «συγγραφεύς» -Τί ἔκανε; ρωτάω - Ἀγωνίστηκε, λέει, γιά τήν ἐλευθερία κι ἔγραψε πολλά ἔργα.

Μένει κι αὐτό χαραγμένο στή μνήμη μου, μαζί μέ τήν εἰκόνα. Κι ὅταν ἔπειτα ἀπό χρόνια, θέλησα νά γράψω τά «Ἡπειρωτικά Πορτραῖτα» μιά σειρά ποιήματα ἀφιερωμένα σέ Ἡπειρώτες λογοτέχνες, κι ἔφτασα στό ὄνομα τοῦ Χρηστοδασίλη, ἡ μεγάλοπρεπη αὐτή εἰκόνα ἀναδύθηκε μπροστά στά μάτια μου, κι ἄρχισα μέ τοῦτο τό τετράστιχο.

Τῆς λευτεριάς τό φλάμπουρο
— καῦμοί μας κι ὁμορφάδες—
τ' ἀνέμιζες διγλάτορας
στις ἀψηλές κορφάδες...

Καί μ' αὐτό τό σύμβολο, τῆς πατρίδας καί τῆς ἐλευθερίας, ν' ἀνεμίζει στίς πιό ψηλές κορφές, κλείνω τίς παιδικές αὐτές ἀναμνήσεις μου.

Φίλε Ἀναγνώστη,

Τό Δελτίο τῆς «Ἡπειρωτικῆς Ἐταιρείας» στέλλεται σέ πνευματικούς ἀνθρώπους μέ μικρή αὐτοπροαίρετη συνδρομή, γιατί δέν εἶναι ἐκδοτική ἐπιχείρηση καί δέν ἀποβλέπει σέ κέρδη. Ἀποβλέπει στόν Ἡπειρωτισμό.

Ἐάν νομίζετε ὅτι στό περιβάλλον σας εἶναι ἕνας - δυό συμπατριῶτες, σάν ἐσᾶς, πού ν' ἀξίζει νά πάει στά χέρια τους, στείλτε μας τήν διεύθυνσή τους.

ΔΕΝ ΤΟΥΣ ΓΙΝ'ΚΕ ΤΟ ΧΑΤΗΡΙ ("Ένα άγέρωχο «ΟΧΙ» τῶν Μουχταρο-Δημογερόντων ΠΩΓΩΝΙΣΚΟΥ) Έν ἔτει 1909

ΣΤΑΥΡΟΥ ΓΚΑΤΣΟΠΟΥΛΟΥ

Ήταν Ἀπρίλιος τοῦ 1908. Ἡμεῖς οἱ Ἡπειρώται ἐστενάζομεν ἀκόμη ὑπὸ τὸν Τουρκικὸν ζυγόν. Σουλτάνος τοῦ Ὀθωμανικοῦ κράτους ἦτο ὁ διαβόητος ΧΑΜΗΤ, ὅστις ἐκυβέρνηα τὴν ἀπέραντον αὐτοκρατορίαν σατραπικῶς.

Ὁμάς ἀνωτάτων Τούρκων ἀξιωματικῶν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τῶν πασάδων ΝΙΑΖΙ καὶ ΕΜΒΕΡ, ἡγούμενοι πολυαριθμῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων, ἐπανεστάτησαν ἐναντίον τοῦ Σουλτάνου, ἀπαιτοῦντες νὰ συμμορφωθῆ πρὸς τὸ Σύνταγμα καὶ τὴν θέλησιν τοῦ λαοῦ.

Εἰς τὴν ἐπανάστασιν ταύτην προσεχώρησε καὶ ὁ Ἑλληνικὸς πληθυσμὸς τῆς Κων/πόλεως ζητῶν εὐνομίαν καὶ χρηστήν Διοίκησιν.

Ὁ σκληρὸς καὶ ἀπάνθρωπος Σουλτάν-ΧΑΜΗΤ, τὴν ἀνάγκην φιλοτιμίαν ποιούμενος, ἐκῶν- ἄκων ἀπεδέχθη τὰ αἰτήματα τῶν ἐπαναστατῶν καὶ ἀρχικῶς ἐπέδειξεν εἰς πάντας τοὺς ὑπηκόους - ἀνεξαρτήτως φυλῆς καὶ θρησκευματος- ἐπιείκειαν καὶ καλὴν διοίκησιν. Τότε συνετάχθη Σύνταγμα, συμφώνως πρὸς τὸ ὁποῖον ὑπεχρεώθησαν καὶ οἱ Ὀμογενεῖς νὰ κατατάσσωνται εἰς τὸν τουρκικὸν στρατόν.

Ἡ ἐπελθοῦσα μεταπολίτευσις ἐπέφερε ποῖαν τινα ἀνακούφισιν καὶ εἰς τοὺς ὑποδούλους Ἑλληνας, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς ὑπηκόους. Τῆς σχετικῆς ταύτης ἐλευθερίας ποιῶντες κατάχρησιν οἱ γειτονές μας Τουρκαλβανοὶ τοῦ Ἀργυροκάστρου καὶ Αὐλῆνος ἐξηγέρθησαν ζητοῦντες τὴν σύστασιν ἀνεξαρτήτου Ἀλβανικοῦ Κράτους καὶ ἐσημάτισαν πρὸς τοῦτο ἐνόπλους ομάδας, ἵνα ἐπιβάλουν διαίως τοὺς σκοποὺς των.

Μία τοιαύτη ἐνοπλὸς ὁμάς, ὑπὸ τοὺς ἀδελφούς ΣΙΟΥΚΟ καὶ ΧΑΪΡΙΝΤΙΝ ΚΕΝΥ, καταγομένους ἀπὸ τὸ Κουρβελέσι τῆς περιοχῆς ΤΕΠΕΛΕΝΙΟΥ, ἐπεσκέφθη τὴν 25 ἡν Ἰουλίου 1909 τὸ χωρίον μας ΠΩΓΩΝΙΣΚΟΝ.

Οἱ κάτοικοι, καὶ ἴδια ἡμεῖς τὰ παιδιά, τρομοκρατηθέντες, ἐκλείσθημεν εἰς τὰς οἰκίας μας. Οἱ ἐνοπλοὶ ἐπιδρομεῖς ἀνήρτησαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὴν Ἀλβανικὴν σημαίαν (ἦταν σάν τὴν τούρκικη, ἀλλὰ μὲ τὸν δικέφαλο ἀετὸ στῆ μέση). Ἀμέσως μετὰ τοῦτο ἐζήτησαν νὰ παρουσιασθῆ ἐνώπιόν των ἡ Ἐπιτροπὴ τοῦ χωριοῦ, ἡ καλούμενη ΔΗΜΟΓΕΡΟΝΤΙΑ.

Διὰ τὸ «μὴ δυνατόν ἄλλως γενέσθαι» ἐξήλθον τῶν οἰκιῶν των καὶ ἐνεφανίσθησαν ἐνώπιον τοῦ ἀρχηγοῦ Χαϊριντίν Κένυ οἱ τέσσαρες πρεσβῦται ΑΛΕΞΗ ΝΙΚΟΛΟΣ, ΜΙΧΑΛΗ ΠΑΠΑΣ, ΠΑΝΤΟ-ΘΟΔΩΡΗΣ καὶ ΓΙΩΡΓΗ-ΓΚΑΤΣΟΣ, οἱ ἀποτελοῦντες τὴν Δημογεροντίαν. Ἀφοῦ ἐχαιρέτησαν δι' ὑποκλίσεως, ὁ Ἀρβανίτης τοὺς ἔδωκε ἀμέσως νὰ ὑπογράψουν ἓνα χαρτί.

— Τί γράφει αὐτό; καπετάνιο; τὸν ἠρώτησεν ὁ γεροντότερος Ἀλέξη-Νικολός.

Ἐκεῖνος ἀπήντησε εἰς γλώσσαν μειξοβάρβαρον: Ντέ πῶ νὰ φκιάκωμε κράτος Σκυτνίς (Ἀλβανικό).

— Ἐμεῖς, καπετάνιο, ἔχομε Βασιλιά τὸν πολυχρονεμένο Σουλτάν Χαμίτ.

— Τὸ Σουλτάν Χαμήτη ντέν ἔκει ἐντῶ στὰ μέρη ντικά μας, τοῦ ἀπήντησεν ἀγριεμένος ὁ Σιούκο-Κένης. καὶ προσέθεσε βραχνά:

— Έντῶ εἶναι Σκιπνί-Ἄρναούτ. Κατάλαβες;

— Μά καπετάνιο μου, ἐμεῖς πλερώνομε φόρους στήν Τουρκιά, ἀπήντησε ὀλονέν ψυχραιμότερον ὁ Γέροντας.

— Σκροῦ-ε ντό μος ντό (=ὑπόγραψε θές δέ θέλεις), ἀγρίεψε περισσότερον ὁ ἄλλος Ἄρβανίτης (ὁ Χαϊριντίν).

Οἱ τέσσαρες Μουχταρο-δημογέροντες ἀλληλοκυττάχθηκαν καί ἀπήντησαν ἐν ἐνὶ στόματι καί ἐν χορῶ: ΟΧΙ, ΔΕΝ ΥΠΟΓΡΑΦΟΜΕ!

Τότε οἱ κολαοῦζοι, ὑπέικοντες εἰς νεῦμα τοῦ Χαϊριντίν, ἐκτύπησαν ἄγρια τοὺς τέσσερις γέροντες μέ τόν ὑποκόπανο.

— Ντέν ὑπογκράψατε; ξαναρώτησε ἔξαλλος ὁ Χαϊριντίν.

— ΟΧΙ, τοῦ ἀπήντησαν πάλι ὄλοι μαζί.

Ἐσκύλλιασαν οἱ Ἄρβανίτες. Καί κτυπῶντες αὐτοὺς βαναύσως καί ὑβρίζοντες ἀλβανιστί ἤρχισαν νά σπρώχνουν τοὺς κεκυφώτασ πλὴν ἥρωικούς τήν ψυχὴν καί τό φρόνημα Γέροντας, καί τοὺς ἀπήγαγον πρὸς τό βουνό, μόλις σύροντας τοὺς πόδας.

Ἡμεῖς οἱ χωριανοί ἐβλέπομεν ἐκ τῶν παραθύρων τό μαρτύριον τῶν Μουχταροδημογερόντων, κατεχόμενοι ἀπό τό ἔντρομον συναίσθημα ὅτι ὀδηγοῦνται εἰς τόν θάνατον!

Μετά ἀρκετὴν ὥραν τοὺς ἐχάσαμεν ἀπό τοὺς ὀφθαλμούς μας, καθὼς «σκαεπέτησαν» εἰς τό διάραχον.

Ἡ κατήφεια καί ἡ ὀδύνη ἐπλάκωσε τήν ψυχὴν τῶν Χωριανῶν, ἐνῶ ἡμεῖς τά παιδιά παρηκολουθοῦμεν ἄφωνα τοὺς ψιθύρους τῶν ἀνδρῶν καί τοὺς στεναγμούς τῶν γυναικῶν....

Περί τήν δύσιν τοῦ ἡλίου, ὦ τοῦ θαύματος, παρατηροῦντες πάντοτε πρὸς τό διάραχον, βλέπομεν τέσσερις ἀνθρώπους νά «ξεμυτίζουν» καί νά προχωροῦν ἀργά-ἀργά πρὸς τό χωρίον. Ναί! ἦσαν οἱ Μουχταρο-δημογέροντες πού ἐπέστρεφον χωρὶς συνοδείαν εἰς τό χωριό!!

Ἡ χαρά ὄλων ἦτο ἀπερίγραπτος. Ὅλοι οἱ κάτοικοι τοῦ χωριοῦ, ἀναθαρρήσαντες, ἐξεχύθησαν εἰς τήν πλατεῖαν (τά Σιάδια), οἱ

ἀνδρες πετῶντες τοὺς σκούφους των καί ἡμεῖς τά παιδιά ξεφωνίζοντα μέ παρατεταμένης κραυγᾶς, μὴ ὑπακούοντα πλέον εἰς τήν φρόνησιν τῶν γεροντοτέρων, οἵτινες παρήγγελλον σιγὴν διὰ «τόν φόβον τῶν Ἰουδαίων».

Ἐπεδέχθημεν τοὺς ἀγερώχους τήν ψυχὴν προεστούς μας, καίτοι κεκηκῶτας ὑπὸ τό βάρος τῶν κακουχιῶν, ἀλλά καί τῆς ἡλικίας. Ἐνθουσιῶντες, σχεδόν ἀλλόφρονες ἀπό χάραν, κατησπαζόμεθα τήν δεξιάν των. (Ἐτοι ἐχαιρετοῦσαν πάντοτε τοὺς πρεσβυτέρους).

ΔΕΝ ΓΙΝ'ΚΕ ΤΟ ΧΑΤΗΡΙ ΤΟΥΣ, ἐφῶναξαν μέ ὄσπν φωνὴν τοὺς εἶχεν ἀπομείνει ἀπό τὰς κακουχίας. Καί ἐκάθησαν εἰς τό πεζούλι τῆς Ἐκκλησίας ἀποκαμωμένοι.

Πῶς ἐγινε τό Θαῦμα, καί οἱ ἴδιοι δέν ἠμποροῦσαν νά τό ἐξηγήσουν.

— Ὁ Αἰ-ΘΑΝΑΣΗΣ, παιδί μου. Μεγάλῃ ἢ Χάρῃ Του. Εἶπεν ὁ μπαρπα Γιώρη-Γκάτσος, ὁ πρῶτος Ἐπίτροπος τῆς Ἐκκλησίας. Φαίνεται, ὁ Ἅγιος τοὺς φώτισε καί δέ μᾶς ξέκαναν. Ὡς τήν «Ψηλόρραχη» μᾶς ἄμπωχναν καί μᾶς χτυποῦσαν πότε μέ τό ὄπλο, πότε μέ τίς κλωτσιές!! Ἡμεῖς πιά δέν μποροῦσαμεν νά πάρωμε τά ποδάρια μας. Εἶδαν πού τοὺς ἤμασταν βάρος καί μᾶς ἄφ'καν.

Ἄφου ξαπόστασαν οἱ ἀείμνηστοι ἔθνομάρτυρες καί σηκώθησαν ἵνα κατευθυνθοῦν πρὸς τά οἰκίας των,

Δέν γίν'κε τό δικό τους! Ἐλεγαν καί ξανά λεγαν. τώρα ἐσυνειδητοποίησαν ὅτι εἶχον φανῆ ΗΡΩΕΣ...

— Ὁ Τόπος ἐτοῦτος ἦταν καί θά μείνῃ ΡΩ-ΜΕΙΚΟ. Δέ θά γένη ποτέ Ἄρβανιτιά!! Χαμπέρια ὄλο καί εὐχάριστα μᾶς ἐρχονται. Σώθ'καν τά ψωμιά τῆς Τουρκιάς.

Καί πράγματι, μετά τέσσαρα μόλις ἔτη ἠξιώθησαν πρὶν κλείσουν τά μάτια τους, νά ἴδωσι τήν πολυπόθητον Ἐλευθερίαν νά ἀνατέλλῃ εἰς τήν ὑπόδουλον ΗΠΕΙΡΟΝ, καί τήν Γαλανόλευκον νά κυματίζῃ εἰς τό Καμπαναριό τοῦ ΑΓΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ καί στόν ΠΩΓΩΝΙΣΚΟ μας.

'Απ' τή Βόρειο Ἥπειρο (Ἐναμνήσεις τοῦ Πολέμου 1940)

Τοῦ ΜΙΧΑΗΛ Κ. ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΟΥ

Ἥπειρος! Ἐδῶ κάθε δρόμος φθάνει σέ τραγουδισμένη Πολιτεία.

Ἄρτα, Γιάννενα, Ἀργυρόκαστρο...

Τραγούδια καί θρῦλοι τίς κυκλώνουν, λίμνες, ποτάμια καί λόφοι τίς παραστέκουν καί δέν εἶναι ψέμμα, πῶς κι' οἱ τρεῖς ἀποτελοῦν τή λεβέντικη ραχοκοκκαλιά της.

Οἱ ποιητές μοίρασαν τίς περιοχές. Ὁ Βύρων τήν τραγούδησε ἀπ' τῆς Ζίτσας τό μοναστήρι μέχρι τίς Παραλίες της, ὁ Κρυστάλλης τοὺς κεντρικούς της ὄγκους μέ τίς πλαγιές κι' ὁ Βαλαωριτῆς τήν κλεφτουριά, τήν ψυχή της! Κι' ἐγώ πού ὁ πόλεμος τοῦ 1940 μ' ὠδήγησε στή Βόρειο Ἥπειρο, θά θυμηθῶ νά δώσω στίς λίγες γραμμές μου τά σκίτσα τῶν τοπίων τους καί τῶν ἐντυπώσεών μου.

Ξεκινώντας ἀπό τή περιοχή τοῦ Ἀχέροντα, πεζέψαμε στήν πρώτη Πολιτειοῦλα – δυό τοῦφες λευκά σπίτια, πού κατηφοροῦν σέ μιά ὁμαλή πλαγιά – τήν Κονίσπολη. Ἐκεῖ μέναμε δυό μέρες (VIII λόγος διαβιάσεων) κοιτώντας τό γιγάντιο ψήλωμα ἑνός καπνοῦ πού ἀνέθρωσκε ἀπό τήν καιόμενη μέ βόμβες πόλη τοῦ παραμυθένιου νησιοῦ τῆς Κέρκυρας. Καί οἱ σιλουέττες τῶν κάστρων της ξεχώριζαν ἀμυδρά σφίγγοντάς μας μιά μελαγχολία...

Ἐνας δρόμος ἴσιος περνώντας ἀπό τό ποτάμι τῆς Παύλας μᾶς ἔφερε στό Βαγκαλάτι, ὅπου ξεκουραστήκαμε σέ πρόχειρους στρατώνες φτιαγμένους ἀπ' τοὺς Ἰταλούς. Βαδίζοντας κατόπιν στόν κάμπο πρὸς τό Δέλβινο, ἀφήνομε σέ λόφους ἀριστερά τῆ Γέρμα, δεξιά τήν Κρασιά καί σύρριζα στό ποτάμι τῆς Μπίστριτζας τό Φοινίκι. Ἄπ' τό Βασιληᾶ του τ' ἀρχαῖα χρόνια εἶχε φιλεξηνηθεῖ ὁ Αἰνείας πηγαίνοντας στήν Ἰταλία, στά δέ Βυζαντινά τό χιλιотραγουδοῦσαν.

Φοινίκι, Φοινικόπουλο
μ' ἐννιά χιλιάδες Μάραις.
γιατί σάν χόρευαν οἱ Μαρῖες του ὁ βρόντος

ἀπ' τά χρυσαφικά τους ἀκούγονταν στά γύρω χωριά. Τά ὑπολείμματα ἑνός Ρωμαϊκοῦ τείχους δείχνονται κοντά του.

Πίσω ἀπό αὐχένα βουνῶν, ἀφοῦ διαβεῖ κανεῖς τό ποτάμι Καλεσιώτη, μουσκεμμένους ἀπ' τή νοτιᾶ ἀπαντᾶ σέ συνέχεια τοὺς Ἁγίους Σαράντα. Εἶναι μιά δημορφῆ καί συμπαθητικὴ σ' ἀληθινά πολιτειοῦλα. Μερικὲς διώροφες οἰκοδομές, μιά χαραγμένη πλατεία μπρὸς σέ κάποιον τετραώροφον κτίριον κι' ἕνας ὠραῖος παραλιακὸς δρόμος δίνουν τήν καινούργια ὄψη τους.

Φεύγοντας, πλάι στήν Ἀδριατικὴ καί πρὸς τή Χειμάρρα δυό χωριά, πού ὁ Γιουσοῦφ Ἀράτης τ' Ἀλῆ Πασᾶ εἶχε προκαλέσει τό δράμα τῶν Ἀκροκεραυνίων κατακρεουργώντας στή νύχτα τοῦ Πάσχα τοὺς 600 κατοίκους τους, ἀπλώνονται στό δρόμο μας, ἡ Νιβίτσα Μπούμπαρη κι' ὁ Ἅγιος Βασίλειος. Τό δεύτερο στολίζεται ἀπό μιά ἐκκλησία, τίς κατακόκκινες στέγες τῶν σπιτιῶν του καί δέχεται ὑπέροχη θεά στήν ἐξοδο πρὸς τίς πευκόφυτες ἀκτές τῆς Θάλασσας.

Τό χέρι τῆς μοίρας μᾶς ἄλλαξε ὅμως κατεύθυνση κι' ἔτσι γυρίσαμε στό Δέλβινο μέ τήν ξεχωριστὴ εἴσοδο πού λίγοι κῆποι πορτοκαλιῶν (Βίλλα τοῦ Μέρλιν) καί κάποιον παράμερον δρόμον (Καλιᾶς) τήν παραξενεύουν. Ὅταν προχωρήσεις θά τό γνωρίσεις περισσότερο σέ μιά μεγάλη σχετικὰ πλατεία, στήν ὁποία δεσπόζει ἕνας καφενὲς μέ πολυχρωμὴ τζαμαρία, τό Μιλέτ Μπαξέ.

Ξεκινώντας ἀπ' τοὺς βορεινοὺς λόφους του φτάσαμε στό σταυροδρόμι τῶν Γεωργουτοᾶδων γιὰ νά χαροῦμε σ' ἀριστερά ἑνὸς φαρδιοῦ κι' ὀλοῖσου ἀσφαλτοστρωμένου δρόμου τά εὐπρεπῆ κι' ἀνθοῦντα χωριά Καλογορατζῆ καί Δερβιτσιάνη. Κι' ἔπειτα νά! στό Θρῦλο ἀκουμπισμένοι... τ' Ἀργυρόκαστρο! μέ τά καλντερίμια του, τό κάστρο τῆς

Μονοβύζας Ἀργύρωσ, τῆσ περιεργῆσ γυναι-
κασ, πού ἀφοῦ τῆσ σκότωσαν τό γιό βγῆκε
ἀμαζόνα νά τόν ἐκδικηθῆ, φέροντασ κατα-
στροφέσ παντοῦ, τό παράξενο σχέδιό του,
στό σπίτι ἀκόμα τοῦ Καποδίστρια...

Σάν ὄνειρο ὄμωσ δέν διαρκεῖ καί μιά νέα
ἀλλαγῆ τομέα μᾶσ ρίχνει στό χιονισμένο Λε-
σκοβίκι κι' ἔπειτα ἀπ' τό Μπάρμπάσι καί τῆ
Μορόβα στό δρόμο τῆσ σταχτιάσ κι' ὠραίασ
Ἐρσέκασ.

Ἐνα ἐπιβλητικό νεκροταφεῖο μ' ἓναν μαῦ-
ρο σταυρό στή μέση προδιαθέτει γιά τήν τάξη
καί τό σχέδιό τῆσ. Καί πράγματι ὄχι μόνο σέ
μιά ἐξαιρετική ρυμοτομία εἶναι σχεδιασμένη
ἡ πόλη, ἀλλά καί στολίζεται μ' ὄμορφεσ ἀπό
γκρίζα πρόσοψη οἰκοδομέσ, πού τίσ στεφα-
νώνει συνήθωσ τό ἑλληνικό ἀέτωμα στηριζό-
μενο σέ δύο κολῶνεσ. Εἶναι ἀσύλληπτη ἡ
ὄμορφιά τῆσ, ὄταν εἶναι χιονισμένη. Γλυκά
καί ἀπαλά μᾶσ ἐτράβηξε τήν ἀγάπη, ἴσωσ μά-
λιστα γιαντί ξεκόβοντασ ἀπό τῆ δημοσιά ξε-
βγήκαμε μετά σέ πανύψηλα ὄρεινά χωριά,
ὄπωσ τῆσ Κάλτανῆσ, Ντρέμπισκασ, Μέλτσι-
κασ, Στραβέτσικασ, Ποτόμησ καί Γκοργκιό-
βασ ἀφοῦ προηγουμένωσ ἀφήσαμε κάτω στό
κάμπο Καισαράκασ, τό Κιαφζέζι, τό Κίναμι,
τή Σελενίτσα καί τῆ Βόντισα.

Λίγα ἀκόμη χωριά ἀπό σκόρπιουσ συνοι-
κισμοῦσ σπιτιῶν κάτασπρα θαμμένων βρι-
σκονταί στό πέρασμα τοῦ ποταμοῦ Ἄψου,
ὄπωσ ἡ Σάροβα, ἡ Τσερεβόδα καί στά γύρω
τουσ ὄρεινά ἡ Σλάτινα μέ τό κεκλιμένο ἡ μάλ-
λον ὄριζόντια κομμένο μιναρέ τοῦ τζαμιοῦ
τῆσ, ἡ Γκρέμπισκα, τό Καλά, ἡ Ροβίτσα, τό
Πρίστε μέ τόν περιφήμο τεκέ τῶν Μπεχτασή-
δων καί τό Ροντέμι. Ἀνάμεσα στά γυμνά ἀπό

φύλλα δάση τουσ ξεπρόβαλαν τήν ἀνοιξη, γέ-
λιο χαράσ, οἱ μυγδαλιέσ καί ροδακινιέσ τουσ
καί κάτω μάλιστα ἀπ' ἓναν ὄλόμπλαβο οὔρα-
νό!...

Ἐνασ πολύωροσ κατήφοροσ μᾶσ πέρασε
κατόπιν ἀπ' τήν Τσοῦκα (ἀντίκρου στά Τρία
Αὐγά) κι' ἀφήνοντασ στά δεξιά τήν ξακουστή
πρόσ τά νότια Κλεισοῦρα, πεζέψαμε στό
Μπανταλιόνι καί τό γιοφύρι τῆσ Πέτρανησ,
ἀφοῦ προηγουμένωσ διαθήκαμ' ἀπ' τήν Πρε-
μετή, κτισμένη στήν ὄχθη τοῦ Ἄωου. Δύο
φαντασμαγορικοί βράχοι τῆ δείχνουν τόσο
ὄμορφη, ἀλλά ἡ πόλη ἦταν σχεδόν καμμένη.

Κι' ἔπειτα γιαντί ὁ πόλεμοσ εἶχε μίαν ἀστα-
μάτητη ροή, ἀφοῦ γνωρίσαμε τά καμπίσια
χωριά τῆσ Τσέποβασ, Πήλιουρησ, Βρανέστε,
Τσαγκώνησ, Μπιζίνσκασ, Ζεμπλάκ, Μπίγλι-
στασ, Χοστίτσασ καί Καπέτιστασ στήν εἰδυλ-
λιακή ἐποχή τουσ, περάσαμε διαβατικοί ἀπ'
τήν Κορυτσᾶ.

Μέ φόντο τίσ χιονισμένεσ ὑψηλέσ κορυ-
φέσ, μέ χάραξη στό κέντρο τῆσ ἐξαίρετη, τίσ
δύο πολύ ὄμορφεσ ἐκκλησιέσ τοῦ Ἄϊ-
Γεωργίου καί τῆσ Μητρόπολησ κι' ἀρεκά
φρεσκοφτιαγμένα κτίρια, μᾶσ σφάλισε τῆ
μνήμη νά τήν κρατοῦμε ἐκεῖ, νά τήν κρατοῦ-
με....

Αὐτέσ οἱ λίγεσ ἐντυπώσεισ εἶν' ὄ,τι ἀπέ-
μειναν ἀπ' τό πίο ἐντυπωσιακό διάστημα τῆσ
ζωῆσ μασ...

Κάθε ὄνειρο ἔχει τό πέρασμα τοῦ ἀνέμου
ὄμωσ εἶναι καί τά πού φωλιάζουन στό νοῦ. Ἡ
Βόρειοσ Ἡπειροσ μου μένει ἓνα ξύπνιο
ὄνειρο!

Τί μοσχοβολιά εἶχ' ἐκείνη ἡ ἀγκαλιά;...

ΜΙΧ. Κ. ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΟΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΟΠΟΪΑ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ

ΑΠΟΣΤΡΑΤΟΣ ΛΗΣΤΑΡΧΟΣ

Ὁ Τούρκος ἀρχηγός τῶν ἀτάκτων τῆς περιφέρειας Γιουρούκ Ἀλῆ (τῆς Μικρασίας), εὐρίσκεται εἰς τὰ Σώκια (Ιταλική ζώνη) καθώς καί ὁ ἕτερος ἀρχηγός Ντεμερτζή ἐφέ. Ἀμφότεροι οἱ ἀρχιτσεῖται προετοιμάζουν νέας ἐπιθέσεις κατά τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς.

Ἡ ἐπιστράτευσις ζεϊμπέκων καί ἐφέδρων, ὀδηγεῖ τὴν ἑλληνική διοίκησι στή χρησιμοποίησι ἐναντίον τους, ἄλλων ἐγχωρίων ἀτάκτων, ἰδιαίτερα Τσερκέζων. Μερικοὶ ἀπ' αὐτοὺς θά γίνουν καί πανελλήνια γνωστοί, ὅπως ἕνας Ἀνζαβούρ μπέης, γιά τόν ὁποῖον ἔγραψε καί ὀλόκληρο κύριο ἄρθρο ἡ ἐφημερίδα τῶν Ἀθηνῶν «Ἐλεύθερος Τύπος» μέ τίτλο τό ὄνομά του: «Ἀνζαβούρ».

Ἄλλοι — ὁ Ἐτέμ μπέης καί ὁ Σουκρῆ μπέης — θά καταλάβουν γιά μικρό χρονικό διάστημα τὴν Κιουτάχεια, ἀπειλώντας μέ κατάληψι τό Ἐσκή Σεχίρ (σημαντικό σιδηροδρομικό κόμβο).

Στόν κλεφτοπόλεμο πού ἀνοίγεται ἔτσι, θυμᾶται τὰ νειᾶτα του καί ἀνασκουμπώνεται καί ἕνας παλιός λήσταρχος στήν Ἑλλάδα, τὴν ἐποχὴ ὅπου ἔδρασαν στά ἑλληνικά βουνά διαβόητοι «Βασιλεῖς τῶν Ὁρέων». Εἶναι ὁ θύμιος Γάκης, πού στόν καιρό του τοῦ εἶχαν κάνει καί τραγουδι στά χωριά τῆς Πίνδου.

Ἀρχικά ἦταν ὑπηρετής στήν οἰκογένεια τῆς ἀδελφῆς τοῦ ἐθνικοῦ εὐεργέτη Γ. Ἀβέρωφ, στά μεγάλα κτήματά του στή Θεσσαλία. Κάποτε ὁμως ζήλεψε τὴν δόξαν τοῦ βασιλέως τῶν ὀρέων, ἔγινε ἀρχηγός συμμορίας μέ δράσι πότε στήν ἑλληνική Θεσσαλία, πότε στό «τούρκικο» (σὴν Ἡπειρο).

Σέ μιά ἐπιδρομῆ, ἔπιασε τὴ μικρὴ ἀνεψιά τοῦ Ἀβέρωφ Βασιλική (16 χρονῶν), ζητώντας ὑπέρογκα λύτρα — λέει ὁ λαϊκός θρύλος,

τόσο χρυσάφι ὅσο καί τό βάρος τῆς μικρῆς, δηλαδή 35 ὀκάδες λίρες. Καί κατά τίς περιγραφές τῆς ἐποχῆς, ὁ πάμπλουτος μεγαλοεπιχειρηματίας κατέβαλε τὰ λύτρα μέχρι τελευταίας... λίρας. (μιά ὀκά εἶχε 1200 «κομμάτια»). Τό κορίτσι γύρισε στή μητέρα του σῶο καί ἄθικτο «κακό βόλι περίμενε, κατά τίς παραδόσεις τῆς ληστοκρατίας, ἐκείνον πού θά ἔθιγε τὴν τιμὴ γυναίκας καί μάλιστα αἰχμαλωτισμένης».

ΤΟΥΡΚΟΜΑΧΟΣ

Κάποτε ὁμως πιάστηκε ὁ λήσταρχος ἀπό ἀπόσπασμα Τούρκων τζανταρμάδων (χωροφυλάκων) μαζί μέ τόν ψυχογιό του Τρικαλινὸ Κατράνα. Στά Ἰωάννινα καταδικάστηκε σέ φυλάκισι «101 χρόνων». Ἐτσι ἦταν γιά τὰ τουρκικά δικαστήρια ἡ ἰσόβιος κάθειρξις. Τόν στείλανε στίς φυλακές τοῦ φρουρίου Ἀλικαρνασσού (μπουντροῦμι τὴ λένε οἱ Τούρκοι καί ἀπό τίς φοβερές φυλακές τῆς ἡ λέξις μπουντροῦμι ἔγινε ταυτόσημος μέ τὴ φυλακή), ἀπ' ὅπου θῆκε ὕστερα ἀπό χρόνια μέ χάρι. Καταδικασμένος ὁμως καί ἀπό ἑλληνικά δικαστήρια, ἔμεινε στήν ἀνατολή, στό Παπασλή (Ἀξαρίου), ὅπου παντρεύτηκε σάν πρῶτος νοικοκύρης τοῦ χωριοῦ (ἴσως νά εἶχαν διασωθῆ μερικὲς ὀκάδες λιρῶν).

Ἐκεῖ — γέρος πιά — δλέπει μιά μέρα τὰ παιδιά καί τὰ ἐγγόνια τῶν συμπατριωτῶν του, τοὺς στρατιῶτες τοῦ τρικαλινοῦ Σου Συντάγματος πεζικοῦ. Ὁ μεγαλονοικοκύρης τοῦ χωριοῦ σφάζει τώρα ὀλόκληρα κοπάδια γιά νά φιλέψη μέ «σουβλιστό» τοὺς συμπατριῶτες του.

Ἀλλά τό Ἀξάρι βρίσκεται ἔξω ἀπὸ τὴ γραμμὴ διαχωρισμοῦ. Τό Σύνταγμα εἶναι ὑποχρεωμένο νά ἀπομακρυνθῆ ἀρκετὰ χιλιόμετρα. Μιά κι' ἀρματώθηκε ὁμως ξανά ὁ

Βασιλαρχόντισσα (Λιθογραφία τῶν ἀρχῶν τοῦ αἰῶνος)

(Ἀρχεῖο Γ. Λυριτζῆ)

ἀπόστρατος γερολήσταρχος, δέν τό λέει ἡ καρδιά του νά δεχθῆ πάλι τήν τουρκική κυριαρχία. Ἐξοπλίζει τούς χωρικούς τοῦ Παπασλή κι' ἀναλαμβάνει τήν ἀμυνα τοῦ χωριοῦ μ' ἀπό κοντά καί τόν παλιό ψυχογιό του Κατράνα.

Ἐκεῖνο τό προκεχωρημένο καί ἀνεξάρτητο ἑλληνικό φυλάκιο τοῦ Θυμιογάκη, κρατήθηκε δύο μῆνες. Τόν Ἰούλιο τοῦ 1919 ἀντιμετωπίζει ἐπίθεσι «χιλιοπληθοῦς» τσέτικης τουρκικῆς συμμορίας. Ἡ μάχη κρατᾶει ὥρες. Οἱ δύο γεροἀπόστρατοι βασιλεῖς τῶν ὁρέων τῆς Ἡπειροθεσσαλίας (80 χρονῶν ὁ ἕνας, 70 ὁ ἄλλος) ἐμπυχνώνουν τούς ἀμυνομένους Μικρασιάτες ὁμοεθνεῖς τους. Μαζί τους μάχε-

ται καί ἡ ἐγγονή τοῦ καπετάνιου, ἡ Γαρέφω.

Οἱ μαρκυνές ὁμοβροντίες ἀποτελοῦν καί εἰδοποίησι γιά τή διοίκησι τοῦ ἑλληνικοῦ συντάγματος. Ἀποστέλλεται πρὸς τό Παπασλή ἕνας λόχος καί μιά ἴλη ἵππικου. Θά προλάβουν;

Προλαβαίνουν καί διαλύουν τούς τσέτες πού βρίσκονται μεταξύ δύο πυρῶν. Τίς τελευταῖες στιγμές τῆς μάχης ὁμως, σκοτώνεται ὁ Θυμιογάκης. Στά χωριά τους, στό Μέτσοβο καί τά Καλύβια Τρικάλων, θά γυρίσουν μόνο ἡ παρασημοφορεμένη Γαρέφω καί ὁ ἑβδομητάρης Κατράνας.

Ἐκεῖνος τοῦ Θυμιογάκης ἔμεινε γιά πάντα στό μικρασιατικό χωριό!

‘Η Α. ‘Εξοχότης ή Διοίκησης

Του επίτιμου Εισαγγελέως ‘Εφετών
ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ ΛΑΖΑΡΗ

(Συνέχεια από τό προηγούμενο καί τέλος)

ΥΠΟΥΡΓΟΣ. Δέν τά ξεύρω ἐγώ αὐτά, κύριοι. ‘Εδῶ ἤρθαν ἄνθρωποι καί μοῦ παρεπονέθησαν ὅτι ὑπάρχουν ὑποθέσεις των γιά περιουσιακές διαφορές, πού ἐκκρεμοῦν δυό χρόνια χωρίς νά τελειώνουν. Καί μολονότι ἀπορῶ πῶς μπορεῖ νά ὑπάρχη Δικαιοσύνη πού δέ δίνει ἕνα τέλος σ’ τίς δίκες τοῦ κόσμου, μολονότι ἐφριξα, μολονότι ἐσκέφθηκα πρὸς στιγμὴν νά σᾶς καλέσω νά μοῦ ἐξηγήσετε αὐτό τό αἰνίγμα, δέν τό ἔκαμα γιά νά μή θίξω τή Δικαιοσύνη, ἀλλά αὐτό δέν μπορεῖ νά ἐξακολουθήσῃ... Πρέπει νά’ βρω κάποια λύσι.

ΛΑΖΑΡΗΣ. ‘Εχετε δίκιο κ. ‘Υπουργέ ν’ ἀπορῆτε καί νά φρίττετε γιά ὅσα δέν ξέρετε. ‘Αν ἐκαλούσατε ὁμοῦ τόν πρῶτον τυχόντα δικηγόρον ἢ δικαστικόν κλητῆρα, ἀφοῦ ἡμεῖς οἱ δικασταί σᾶς ἐγίναμεν ἀντιπαθεῖς προτοῦ μᾶς γνωρίσητε καί προτοῦ λάβητε ἰδέαν τῶν μόχθων μας, θά σᾶς ἐπληροφόρει ὅτι κατά τούς κειμένους νόμους τᾶς πολιτικές ὑποθέσεις, σάν αὐτές πού εἶπατε, τᾶς ἐπισπεύδουν οἱ διάδικοι, ἐνῶ τὰ Δικαστήρια δέν ἔχουν ἄλλο δικαίωμα παρά νά δικάζουν τᾶς ὑποθέσεις πού τούς ὑποβάλλονται ὤριμοι ἀπό μέρους τῶν δικηγόρων τῶν διαδίκων. ‘Ετσι λοιπόν ὅταν δι’ οἰονδήποτε λόγον οἱ ἐνδιαφερόμενοι δέν ἐπισπεύδουν τᾶς πολιτικές των ὑποθέσεις, ὄχι δυό χρόνια ἀλλά καί δυό δεκαετίες μπορεῖ νά περάσουν χωρίς νά δοθῇ τέλος, καί συμβαίνει, ὅταν οἱ ἐνδιαφερόμενοι ἀμελοῦν, τό τέλος νά μήν ἔλθῃ ποτέ.

ΥΠΟΥΡΓΟΣ. Τέτοια Δικαιοσύνη λοιπόν ἔχομε; ‘Ομολογῶ ὅτι αὐτά τά πράγματα μοῦ φαίνονται ἐκπληκτικά!

ΛΑΖΑΡΗΣ. Τέτοια νομοθεσία, κ. ‘Υπουργέ, ἔχομε. ‘Αν ἡ νομοθεσία εἶναι κακή

καί ἀπληροκαταμένη εἰς τᾶς πολιτικές ὑποθέσεις δέν φταίει ἡ Δικαιοσύνη, δηλαδή οἱ Δικασταί, διότι οἱ Δικασταί δέν νομοθετοῦν ἀλλ’ ἐφαρμόζουν τούς κειμένους νόμους. ‘Αν ἡ κυβέρνησις πού ἀσκεῖ τώρα τήν νομοθετικήν ἐξουσίαν εὐρίσκει ὅτι οἱ νόμοι εἶνε κακοί ἢ ἀσυγχρόνιστοι, μπορεῖ νά τούς συγχρονίση, καί τότε ἡμεῖς θά ἐφαρμόζωμε τούς συγχρονισμένους νόμους. ‘Εφόσον ὁμοῦ οἱ νόμοι μένουν ὁμοῦ ἔχουν, ἡμεῖς, ὅσοι καί ἂν τούς εὐρίσκωμεν ἐλαττωματικούς, αὐτούς ἔχομεν ὑποχρέωσιν νά ἐφαρμόζωμεν διότι δέν ἔχομεν τό δικαίωμα νά κρίνωμεν περὶ τῶν νόμων ἀλλά κατά τούς νόμους.

ΥΠΟΥΡΓΟΣ. Κύριε, δέν ξεύρω ἀπ’ αὐτά· μᾶς φταίνει λοιπόν οἱ νόμοι! Καλά λοιπόν ἀλλά σχετικά μέ τό θέμα γιά τό ὅποιον σᾶς κάλεσα, ἐγώ δέν μπορῶ νά καταλάβω, μ’ ὅλα αὐτά πού μᾶς εἶπατε, πῶς μπορεῖτε νά σκέπτεσθε διαφορετικά ἀπ’ ὅ,τι σκέπτομαι ἐγώ.

ΛΑΖΑΡΗΣ. Κε ‘Υπουργέ, ποτέ δυό ἄνθρωποι δέν μποροῦνε νάχουν τόν αὐτόν τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι, οὔτε τήν ἴδια ἐνημερότητα γιά κάθε ζήτημα, οὔτε τόν ἴδιο βαθμό ἀντιλήψεως καί κρίσεως γι’ αὐτό μονάχα σύμπτωσις ἀντιλήψεων ἢ γνωμῶν ἐφανίζεται μεταξύ ἀτόμων εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις, εἰς τίς λιγώτερες ἴσως, ποτέ ὁμοῦ εἰς ὅλες. ‘Υμεῖς σκέπτεσθε κατά τήν πολύ εὐρυτέραν πείραν σας καί μέ τᾶς ἐπιδιώξεις τοῦ ἀνωτάτου λειτουργήματος πού κατέχετε, ἐνῶ ἐγώ σκέπτομαι μέ τήν ἀμεροληψίαν καί τήν συντηρητικότητα τῆς δικαστικῆς μου ἰδιότητος, ἐντός τοῦ φραγμοῦ τῶν νόμων καί μέ τήν ἀντιλήψιν πού μοῦ πορίζει ἡ πολύ μικροτέρα πείρα καί ἡλικία μου. ‘Εάν ἐπιμένετε εἰς τό ὅτι πρέπει νά σκέπτομαι καί ν’ ἀντιλαμβάνωμαι καί νά κρίνω ὁμοῦ ἀκριβῶς καί ‘Υμεῖς, τότε

επιτρέψατέ μου νά σās απαντήσω μέ ὄλην τήν εὐλάβειαν ὅτι ἐν τοιαύτῃ, περιπτώσει θά ἔπρεπε νά ἔχω κι' ἐγώ τήν ἀξίωσι νά γίνω Ὑπουργός, ὅπως καί Ὑμεῖς, ἐνῶ διότι ἀκριβῶς δέν ἔχω αὐτάς τās ἱκανότητας εἶμαι, καί θά μείνω ποιός ξέρει πόσα χρόνια ἀκόμη, ἀντισαγγελεύς!

Γιά νά μή σās ἀπασχολῶ περισσότερο κ. Ὑπουργέ, πρέπει νά σās διαβεβαιώσω ὅτι ὅλοι οἱ δικαστικοί λειτουργοί τοῦ τόπου διαπνεόμεθα ἀπό τήν ἔφεσιν νά διαθέσωμεν ἀφειδῶς τās μικράς μας δυνάμεις πρός εὐόδωσιν τῆς εὐρυθμίας καί εὐνομίας πού ἐπιδιώκει ἡ Κυβέρνησις. Καί δι' αὐτό ἀπό σεβασμόν καί εἰλικρίνειαν σās ἐδώσαμεν ὅλας τās δυνατάς ἐξηγήσεις, ἐνῶ, ἂν εἴμεθα ὄχι δύστροποι ἀλλ' ἀπλῶς προσηλωμένοι εἰς τούς τύπους, εἶχαμε τήν ὑποχρεώσιν καί τό στοιχειώδες δικαστικόν θάρρος νά σās δηλώσωμεν εὐσεβάστως ἐξ ἀρχῆς, ὅτι μόνον διά τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης καί τοῦ κ. Εἰσαγγελέως τῶν Ἐφετῶν καλούμεθα εἰς ἀπολογία κατὰ τούς νομίμους τύπους, πράγμα τό ὁποῖον δέν ἐπράξαμεν διά νά σās δώσωμεν τήν εὐκαιρίαν νά θεβαιωθῆτε περὶ τῶν προθέσεών μας.

ΥΠΟΥΡΓΟΣ. Δέν σās ἐκάλεσα εἰς ἀπολογία, κύριοι, ἀλλά τέλος πάντων ἔπρεπε νά ἐξηγηθῶ μαζί σας γιά νά ἰδῶ ἂν θά μπορέσουμε νά συνεννοηθοῦμε ἄλλως νά ἐνεργήσω καταλλήλως.

ΛΑΖΑΡΗΣ. Κλήσις εἰς ἀπολογία ἦτο αὐτό, κ. Ὑπουργέ, καί μάλιστα αἰφνιδιαστική καί μέ αἰτιάσεις ὄχι ἐλαφράς. Τελειῶνων δέ σās διαβεβαιῶ ὅτι θά ἐξακολουθήσω νά ἐκπληρῶ τά καθήκοντά μου τιμίως καί εὐσυνειδήτως, πιστός εἰς τās παραδόσεις τοῦ δικαστικοῦ σώματος, μολονότι νεοσύλλεκτος εἰς τās τάξεις του, ὅπως θά ἔκανεν οἰοσδήποτε Ἑλλήν δικαστικός εἰς τήν θέσιν μου. Ἐδικαιολόγησα δέ τήν μειωρηφίαν μου διότι ἔχω τό θάρρος τῶν εὐθυνῶν, καί διότι ἐκ παραδόσεως ἡ δικαστική ψῆφος αἰτιολογεῖται. Μόνον δέ τό ἀντίθετον θ' ἀπετέλει παρατυπίαν καί ἔλλειψιν ἀνδρισμοῦ.

ΥΠΟΥΡΓΟΣ. Εἰσαστε δικαστικοί, κύ-

ριοι, εἰσαστε — ὅπως βλέπω — ὅλοι ἀνεξάρτητοι, ἀλλ' ἐγώ θά ἀναφερθῶ εἰς τόν πρόεδρον τῆς κυβερνήσεως ἢ νά βοηθήσητε τό ἔργον μας, ἢ νά σās πάρη ἀπ' ἐδῶ πρὶν ἀναγκαστῶ νά λάβω ἄλλα μέτρα!

ΛΑΖΑΡΗΣ. Ἐχω τήν συνειδήσιν μου ἡσυχον, κ. Ὑπουργέ, καί ἐστé βέβαιος ὅτι δέν πρόκειται νά μνησικακήσω ἂν ἡ ὑπηρεσία ζητήσῃ τήν μετάθεσιν ἢ τήν διαθεσιμότητά μου. Καί ἂν ἀκόμη ἡ πατρις διά τῆς Κυβερνήσεως τῆς κρίνῃ ὅτι δέν ἔχει ἀνάγκην τῶν πενιχρῶν μου ὑπηρεσιῶν, ὁ δρόμος πού μ' ἔφερε ἐδῶ δέν εἶνε πολύ μακρῦς, καί μέ ξαναπηγαίνει εὐκόλα ἐκεῖ ἀπ' ὅπου ἦρθα.

ΥΠΟΥΡΓΟΣ. Ἐμένα, φίλε μου, δέν μ' ἐνδιαφέρετε καθόλου, οὔτε ποιός εἶσθε, οὔτε ἀπό πού ἦρθατε, οὔτε θέλω νά ξέρω ἂν ὑπάρχετε!

ΛΑΖΑΡΗΣ. Εἰς αὐτό τό εἶδος τῆς συζητήσεως, κ. Ὑπουργέ, δέν μπορῶ νά σās παρακολουθήσω γιατί δέν μοῦ εἶνε σύνηθες καί δέν ἔχω ἄλλο τίποτε νά σās πῶ.

Εἰς τό σημεῖον τοῦτο ὁ κ. Ὑπουργός καταπόρφυρος ἔκρουσε ἀπό τό γραφεῖον του ἤλεκτρο. κώδωνα εἰς τόν προθάλαμον καί εἰσῆλθον εἰς τό γραφεῖον ἄλλα πρόσωπα, ἡμεῖς δέ ἐννοήσαντες ὅτι ἡ συζήτησις ἐθεωρήθη λήξασα ὑπεκλίθημεν καί ἀπήλθομεν ἀνευ χαιρετισμοῦ ἀπό μέρους του.

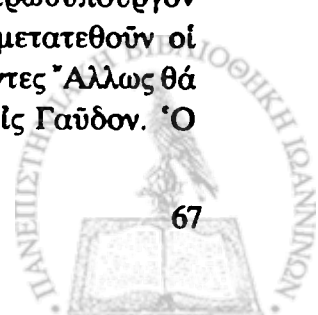
Ἄπριλιου 1937

Ὁ Πρόεδρος Πρωτ/κῶν
Ἰωαννίνων
Η. Σκαβέντζος

Ὁ ἀντισαγγελεύς
Πρωτ/κῶν Ἰωαννίνων
Χ. Λάζαρης

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ι Σ

Ὅπως ἔμαθα ἀργότερον, μετά τήν ἀνωτέρω συνομιλίαν ὁ Γεν. Διοικητής Ἡλείρου Γ. Κυρίμης ἐτηλ/φησεν εἰς τόν πρωθυπουργόν Ἰ. Μεταξᾶν νά διατάξῃ καί μετατεθοῦν οἱ δικαστικοί τῶν Ἰωαννίνων πάντες ἄλλως θά μᾶς στείλῃ ὁ ἴδιος ὁμαδικῶς εἰς Γαῦδον. Ὁ

Πρωθυπουργός διεβίβασε τό τηλεγράφημα εἰς τόν Ὑπ/γό Δικαιοσύνης Λογοθέτην, ὅστις ἀφ' ἑνός μὲν ἐκάλεσεν εἰς τό τηλέφωνον τόν Κυρίμη, καί τοῦ ὑπέμνησεν εἰς τόνον ζωηρόν ὅτι οὐδεμίαν ἀρμοδιότητα ἔχει ἐπὶ τῶν Δικαστικῶν, καί διὰ πᾶσαν κατ' αὐτῶν αἰτίασιν ὤφειλε ν' ἀναφέρεται εἰς αὐτόν ὡς Ὑπουργόν τῆς Δικαιοσύνης, ἀφ' ἑτέρου δέ παρήγγειλε τηλ/κῶς τόν Εἰσαγ. Ἐφετῶν Κερκύρας κ. Ἄνδρ. Σταμόπουλον νά ἐξετάσῃ καί τῷ ἀναφέρῃ σχετικῶς. Ὁ κ. Σταμόπουλος ἀφίχθεις αἰφνιδιαστικά εἰς Ἰωάννινα μ' ἐπεσκέφθη εἰς τό γραφεῖον μου καί ἀφοῦ ἐγνωρίσθημεν καί μου ὠμίλησεν ἐρωτῶν εἰς πατρικόν τόνον διὰ ἄλλα ὑπηρεσιακά ζητήματα, μου ἐζήτησε νά τοῦ ἀφηγηθῶ τί συνέβη μέ τόν Γεν. Διοικητήν. Ἀφοῦ τοῦ ἀφηγήθην τά τῆς ὄλης ὑποθέσεως καί τῆς συνομιλίας χωρίς νά μέ διακόψῃ, μέ ἠρώτησεν εἰς τό τέλος: — Τοῦ τά εἶπατε ἔτσι ὅλα αὐτά; Μολονότι ἔσχον πρὸς στιγμήν τὴν ἐντύπωσιν ὅτι θά μέ ἐπέπληττεν ἐπὶ ὑπερβάσει τῶν ὀρίων εὐλαθείας πρὸς Ὑπουργόν, ὠμολόγησα: — «Τοῦ τά εἶπα ἔτσι, κί. Εἰσαγγελεῦ. Δέν ξέρω ἂν ὑπῆρξα πέρα τοῦ προσήκοντος εὐθαρσῆς, ἀλλά καθ' ὅλον τό διάστημα τῆς μοναμαχίας μέ κατέτρυχεν ἡ ἀγωνία μήπως ἡ ἡλικία καί ἡ ἀπειρία καί ἡ κατωτερότης τοῦ βαθμοῦ μέ καταστήσουν μειονεκτικόν, ὥστε ἐν τῷ προσώπῳ μου νά κηλιδωθῇ ἡ δικαστικὴ τήβεννος καί ὑποστῇ τόν πρῶτον κόλαφον ἡ δικαστικὴ ἀνεξαρτησία».

Τότε ὁ κ. Σταμόπουλος μέ καθυσύχασε καί μέ ἐπλήρωσεν ἱκανοποιήσεως: — «Ὅχι, παιδί μου, δέν πρόκειται νά σέ παρατηρήσω. Ἀπεναντίας σέ συγχαίρω διὰ τὴν παρησίαν καί κατηγορηματικότητά σου. Τέλος πάντων πρέπει νά μάθωμε ἂν θά μείνωμε Δικαιοσύνη ἀνεξάρτητος ἢ σκοπεύουν νά μᾶς ρυμουλκοῦν ἐδῶ κί' ἐκεῖ, γιά νά κανονίσῃ καθ' ἑνας μας ἂν πρέπει νά μείνῃ σ' τόν κλάδο. Εἰς τό ἐξῆς ὁμως ἂν ξαναβρεθεῖς σέ δυσχέρειες, προσπάθησε νά βρῆς κάποιον εὐσχημο τρόπο νά μεταβιβάσῃς τό βάρος σ' ἐμένα, πού ἔχω κάμει πειὰ τὴν καριέρα μου κί' ἔτσι ἢ ἄλλοῦς κοντεύω νά φύγω ἀπ' τὴν ὑπηρεσία,

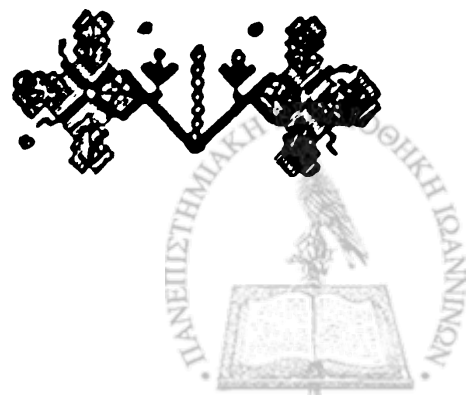
διότι ἐσύ εἶσαι νέος καί χρειάζεσαι εἰς τόν κλάδον. Τώρα γράψε μου ἐν ἐκθέσει αὐτά πού συνέβησαν καί διημεῖφθησαν ἀφοῦ συνεννοηθῆς μέ τόν κ. Σκαβέντζο νά ὑπογράψῃ κί' αὐτός τὴν ἐκθεσιν πρὸς ἐπιβεβαίωσιν».

Εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς παραγγελίας αὐτῆς συνέταξα τὴν ἀνωτέρω ἐκθεσιν καί τὴν ἐνεχείρισα εἰς τόν κ. Σταμόπουλον ὅστις καί ἀνεχώρησε μετὰ τοῦτο χωρίς νά ἔχη περαιτέρω συνέχειαν δι' ἡμᾶς τό ἐπισόδιον. Ἀντιθέτως πολὺ συντόμως ὁ κ. Κυρίμης ἤλλαξε τακτικὴν ἐναντί μας καί ἐγινε προσηνέστατος καί εὐγενέστατος μέχρι τῆς εἰς Μακεδονίαν μεταθέσεως τοῦ ὁ δέ Νιαβῆς ἀφέθη ἐλεύθερος χάρις εἰς τὴν διαφωτιστικὴν μειοψηφίαν μου.

Υ.Γ. Ἐπειτ' ἀπὸ δύο χρόνια συναντήθηκα γιά τελευταία φορά μέ τόν κ. Σταμόπουλον, συνταξιούχο τώρα, στήν πρωτεύουσα ὅπου εἶχε ἔρθει γιά λίγο μέ τίς διακοπές. Μέ συνεχάρη ἀκόμα μιά φορά γιά τὴν εὐσυνείδητη ἐπίδοσί μου στό καθῆκον καί μου πρόσθεσε:

— Τώρα, παιδί μου, πού δέν εἶμαι πλέον προϊστάμενός σου, μαζί μέ τὴν εὐχή μου ν' ἀναδειχθῆς, στό βαθμό μου καί παραπάνω, θά σοῦ δώσω μιά συμβουλή σάν πατέρας πειά: Νά μὴν χτυπᾶς τόσο εὐκολα τὴ γροθιά σου στό μαχαίρι γιατί μπορεῖ νά τραυματισθῆς ἀνεπανόρθωτα. Ὑπάρχουν πάντα καί παρακαμπτήριοι τῆς λεωφόρου πού ὀδηγοῦν στό ἴδιο τέρμα. Κί' ὅπου δέν νικοῦν οἱ Ἀχιλλεῖς, νικοῦν οἱ Ὀδυσσεῖς, ὅπως γνωρίζεις. Ὅπου διακρίνεις πῶς δέν θά νικήσῃς μέ τὴν ὀρμὴ τοῦ Ἀχιλλέως μὴ λησμονεῖς τὴ πολυμηχανία τοῦ Ὀδυσσεῦς.

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΛΑΖΑΡΗΣ
ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΥΣ ΕΦΕΤΩΝ

Οίκονόμος ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΗΣ ΠΙΣΠΑΣ (1862-1943)

Τοῦ ΕΥΘΥΜ. ΝΙΚΟΥ

Μεγάλο τό χρέος κάθε γενιᾶς νά ἐνωθεῖ στενά κι ἀρμονικά μέ τό «Παρελθόν». Νά γνωρίσει καί νά ἐκτιμήσει τίς μορφές ἐκεῖνες, πού στό διάβα τῆς ζωῆς, διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στήν κοινωνία, πού ἔζησαν κι ἄφησαν ζωηρά τ' ἀχνάρια τους.

Οἱ κάτοικοι τῆς ἀκριτικῆς καί μαρτυρικῆς Μπριάζας (ν. Δίστρατο) Κονίτσης, εὐλαδικά φέρνουν πάντα στή μνήμη τους τή σεβάσμια μορφή τοῦ ἱερέα τοῦ χωριοῦ τους Παπαθανάση Πίσπα. Κι ἔχουν δίκαιο. Τιμοῦν, ἔτσι, ἕναν καλό κι ἐντιμο συγχωριανό, ἕναν ὑποδειγματικό οἰκογενειάρχη, ἕναν ἄξιο λειτουργό τῆς Ἐκκλησίας κι ἕναν ἐνθερμο καί φλογερό πατριώτη.

Χρέος τιμῆς κι εὐγνωμοσύνης, μέ παρακινοῦν νά σκιαγραφήσω τή δράση του.

Γεννήθηκε στή Μπριάζα τό 1862, ὅπου κι ἔζησε ὅλα τά χρόνια τῆς ζωῆς του. Ἄπό τά πρῶτα του δῆματα, ἀντιμετώπισε τή σκληρότητα τῆς τούρκικης σκλαδιᾶς καί τήν ἀνέχεια τῆς ζωῆς. Ἀγωνίστηκε πολύ σκληρά, μά θαρρετά. Δούλεψε σάν ἐργάτης, γεωργός, χτίστης, μαραγκός, κατραναῦς, πριοναῦς.

Τά πρῶτα γράμματα τά ἔμαθε κοντά στόν πατέρα του Παπααἰετή, πού ἦταν παπᾶς στό χωριό. Μετά φοίτησε στό Δημοτικό Σχολεῖο. Τήν παραπέρα μόρφωση τήν ἀναζητοῦσε μέ δίψα στό μεγάλο σχολεῖο τῆς ζωῆς. Αὐτό, μάλιστα, τόν βοήθησε νά ἐργασθεῖ γιά λίγο διάστημα καί σάν δάσκαλος στό χωριό καί στή Θεσσαλία.

Οἱ σωματικές καί ψυχικές του καταβολές, ἡ ἀγνότητα τῆς ζωῆς, οἱ εὐνοϊκές κλιματολογικές συνθήκες, ἡ ἐντονη δραστηριότητα, τοῦ προσδίδουν σωματική ρωμαλεότητα καί ψυχική διαύγεια. Ἦταν ριψοκίνδυνος καί τολμηρός. Πάλεψε γιά ἀρκετή ὥρα μέ ἀγριογούρουνο, μέσα στά χιόνια καί τά πα-

γωμένα νερά ἑνός ρέματος. Ὀλοφάνερα, μέχρι τό θάνατό του, ἔμειναν τά σημάδια τῶν δοντιῶν τοῦ ἀγριο ζώου στήν πλάτη του. Μετάφερε δοκάρι (γρεντιά), πάνω ἀπό 150 ὀκάδες στους ὤμους του, ἀπό τό Νεκροταφεῖο τοῦ χωριοῦ στή θέση «Μπαρέκα», μιά ἀπόσταση πάνω ἀπό 500 μέτρα καί σάν ἐπαθλο τοῦ στοιχήματος, πήρε ἕνα ζευγάρι καινούργια τσαρούχια.

Ὁ θάνατος τοῦ πατέρα του, οἱ βαρεῖες οἰκογενειακές ὑποχρεώσεις, μιά κρυφή λαχτάρα, τόν ὀδηγοῦν στήν ἀπόφαση νά γίνει παπᾶς.

Χειροτονεῖται τό 1892 στήν Κόνιτσα.

Μέσα στό χώρο τῆς Ἐκκλησίας, ἡ σεβάσμια μορφή του, ἐπιβλητική καί ὑποβλητική, συνάρπαζε τούς πιστούς κι ἀνύψωνε τίς ταπεινές ψυχές. Ἦταν ὑψηλόσωμος, εὐθυτενής, λίγο μελαμψός, μέ μάτια ζωηρά, πρόσωπο γεμάτο ζωντάνια κι ἔκφραση, φωνή ἐντονη καί πεντακάθαρη. Αὐστηρός τηρητής τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξης. Πάντα ἀκούρατος καί πρόθυμος σ' ὅλα τά θρησκευτικά του καθήκοντα. Πάντα πρόθυμος νά προσφέρει τίς συμβουλές του, τή βοήθειά του, ν' ἀκούει τούς ἐπικριτές καί νά συγχωρεῖ ὅσους τόν ἐπίκραναν ἢ τόν ἀδίκησαν. Πάντα ὀρθάνοιχτη ἡ πόρτα τοῦ σπιτιοῦ του νά δεχθεῖ καί νά φιλοξενήσει κάθε ἐπισκέπτη, κάθε περαστικό.

Ἡ ζωή του ἦταν μιά συνεχῆς δράση, μιά ἀνεκτίμητη προσφορά. Ὀνειρό του ἦταν νά χτίσει μεγάλη ἐκκλησιά στό χωριό. Ἐγινε, γιά τό σκοπό αὐτό, ὁ «μπουρλοτιέρης» στίς καλόκαρδες κι εὐγενικές καρδιές. Ἀναζήτησε, ἰκέτευσε, ζητιάνεψε, ἀπαίτησε τή βοήθεια, ἀπό Μπραζιώτες καί μή, στίς μακρινές περιοδείες πού ἔκανε. Καί τό 1909 γίνονται τά ἐγκαίνιά της, χοροστατοῦντος τοῦ Μητροπο-

λίτη Σπυρίδωνος. «Ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου» ἀποτελεῖ σήμερα τό στολίδι τοῦ χωριοῦ.

Μέ δικές του ἐνέργειες καί τήν ἐνθερμη ὑποστήριξη ὄλων τῶν συγχωριανῶν, χτιζέται, κοντά στήν Ἐκκλησία αὐτή καί τό πανέμορφο διδακτήριο τοῦ Σχολείου, τοῦ ὁποίου τά ἐγκαίνια ἐγιναν στίς 31-8-1914. Δέ ζοῦσε ὁ μέγας αὐτός δραματιστής, ὅταν οἱ βάρβαροι Γερμανοί, καίγοντας ὄλο τό χωριό τό 1943-44, μετέβαλαν σέ στάχτη καί τό διδακτήριο ἐκεῖνο.

Καί γιά ὄλα τά προβλήματα πού ἀπασχολοῦσαν κάθε φορά τό χωριό, ἡ γνώμη τοῦ Παπαθανάση ἦταν καί ἀπαραίτητη καί σεβαστή.

Γεννημένος καί μεγαλωμένος στή Μπριάζα, περιέβαλε μέ ἀγάπη καί στοργή ὄλα τά πνευματικά του τέκνα. Πλημμυρισμένος ἀπό χριστιανική ἀγάπη, ἀθόρυβα παρεῖχε τή συμπαράσταση καί βοήθεια. Λάτρης τοῦ τόπου του, συνέβαλε στό νά διατηρηθοῦν: ἡ ἑλληνική παράδοση καί τά γνήσια ἦθη καί ἔθιμα. Πάντοτε ἐπεδίωκε τή σοβαρότητα καί μεγαλοπρέπεια στίς πατροπαράδοτες λαϊκές ἐκδηλώσεις. Πρῶτος ἔσερνε τό χορό σά πανηγύρια, στόν αὐλόγυρο τῆς ἐκκλησίας. Λίρα χρυσῆ κέρασε τά ὄργανα ὁ Μητροπολίτης Σπυρίδων, ὅταν τόν καμάρωσε σ' ἕναν τέτοιο χορό.

Μεγάλη ἦταν καί ἡ ἐθνική του δράση. Οἱ δύσκολες συνθήκες τῆς ἐποχῆς του, οἱ μέγαιες του ὑποχρεώσεις, σάν ἐκπροσώπου τῆς Ἐκκλησίας, τόν ὑποχρέωναν νά προτοστατεῖ σέ κάθε εἶδους πατριωτικές ἐνέργειες, γιά νά τονώσει τό ἠθικό τῶν κατοίκων, ν' ἀτσαλίσει τήν ὑπομονή καί τή θέληση, νά στηρίξει τίς ἐλπίδες τους, γιά μιά γρήγορη λευτεριά.

Ἕνας τομέας στόν ὁποῖο, ὁ Παπαθανάσης, ἔδειξε τή φλόγα τῆς πατριωτικῆς του ψυχῆς καί τό μαχητικό του πνεῦμα, ἦταν ὁ ἔντονος καί ἀδιάκοπος ἀγώνας του ἐπί Τουρκοκρατίας κατά τῆς Ρουμανικῆς προπαγάνδας.

Μέ τά πρῶτα κρούσματά της στό χωριό, ἀπευθύνεται στίς Τουρκικές καί Ἑλληνικές Ἀρχές καί ζητάει τή λήψη μέτρων κάτ' αὐτῆς. Κινητοποιοῦνται οἱ κάτοικοι. Ἀπομο-

ώνονται οἱ ἐλάχιστοι ρουμανίζοντες. Ἀποκαλύπτονται τά ὑποκριτικά καί δελεαστικά τους κηρύγματα. Ἀποτρέπεται ἡ ἐγγραφή παιδιῶν στό ἴδρυθὲν ρουμανικό σχολεῖο. Ἄρχισε, ἔτσι, ἕνας ἔντονος καί συνεχῆς ἀγώνας. Μέ ὑψηλό τό ἐθνικό τους φρόνημα, ὄλοι οἱ κάτοικοι, ἔκαναν τό πατριωτικό τους καθήκον. Καί ἀκολουθοῦν τά προδορικά τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ Ἀγώνα.

Σέ συνεργασία μέ ἄλλους συγχωριανούς καθορίζεται ἡ ἐνεργός συμμετοχή τῆς Μπριάζας στόν ἀπελευθερωτικό ἀγώνα. Ὄργανώθηκε Κέντρο Πληροφοριῶν καί Δράσης. Μελετήθηκαν σχέδια. Ἐγινε προμήθεια ὄπλων καί πυρομαχικῶν. Ἀποκαταστάθηκε στενή μυστική σύνδεση μέ τίς Προϊστάμενες Ἐκκλ. Ἀρχές, πού πρωταγωνιστοῦσαν στίς ἐκδηλώσεις αὐτές. Ἐπετεύχθη στενή συνεργασία μέ τούς κλέφτες. Τό τελευταῖο, μάλιστα, στάθηκε ἀφορμή νά συλληφθεῖ ὁ Παπαθανάσης, ἀπ' τίς τουρκικές ἀρχές, καί νά φυλακισθεῖ, γιά ἀρκετούς μῆνες, στίς ἀπαίσιες φυλακές τοῦ Κάστρου τῶν Ἰωαννίνων, ἀπ' τίς ὁποῖες τελικά κατόρθωσε νά δραπετεύσει. Κατά δέ τίς τελευταῖες κρίσιμες μέρες, πρῖν τήν ἀπελευθέρωση, ζώστηκε τ' ἄρματα καί βρέθηκε ἀνάμεσα στούς ἀγωνιστές, ἐνθαρρύνοντας καί ἐμψυχώνοντας αὐτούς. Ἡ Ἠπειρος ἔχει λευτερωθεῖ. Ἀλλά τό ἀγωνιστικό παρελθόν θά κληηγάει μετά χρόνια τόν Παπαθανάση.

Ἀπό τίς πρῶτες μέρες τῆς Ἰταλικῆς κατοχῆς τό 1941, ἐγκαταστάθηκε στό Δίστρατο Σταθμό Καραμπινιέρων. Οἱ ρουμανίζοντες συνεργάστηκαν στενά μαζί τους καί ἀρχισαν τά ἀντίποινα. Ἀρχίζει ἡ πλέον μαρτυρική περίοδος γιά τούς κατοίκους, μέ τίς κάθε εἶδους βιαιοπραγίες, ἀπειλές, ἐκδιασμούς, ξυλοδαρμούς καί φυλακίσεις. Ἐπειδὴ ὄλα αὐτά δέν ἔφεραν τ' ἀναμενόμενα ἀποτελέσματα ἀποφάσισαν οἱ ραδιοῦργοι, μέ κάθε τρόπο, ν' ἀπαλλαγοῦν ἀπ' τό Παπαθανάση. Καί τό σατανικό σχέδιό τους μπαίνει σ' ἐφαρμογή. Κρύβουν ὄπλα στήν κεντρική ἐκκλησία τοῦ χωριοῦ. Μετά ἀπό «ἐρευνα» ἀνακαλύπτονται. Στίς 2-1-1942 συλλαμβάνεται ὁ «λίαν ἐπικίνδυνος» παπᾶς μέ τήν κατηγορία ὅτι ἔκρυβε

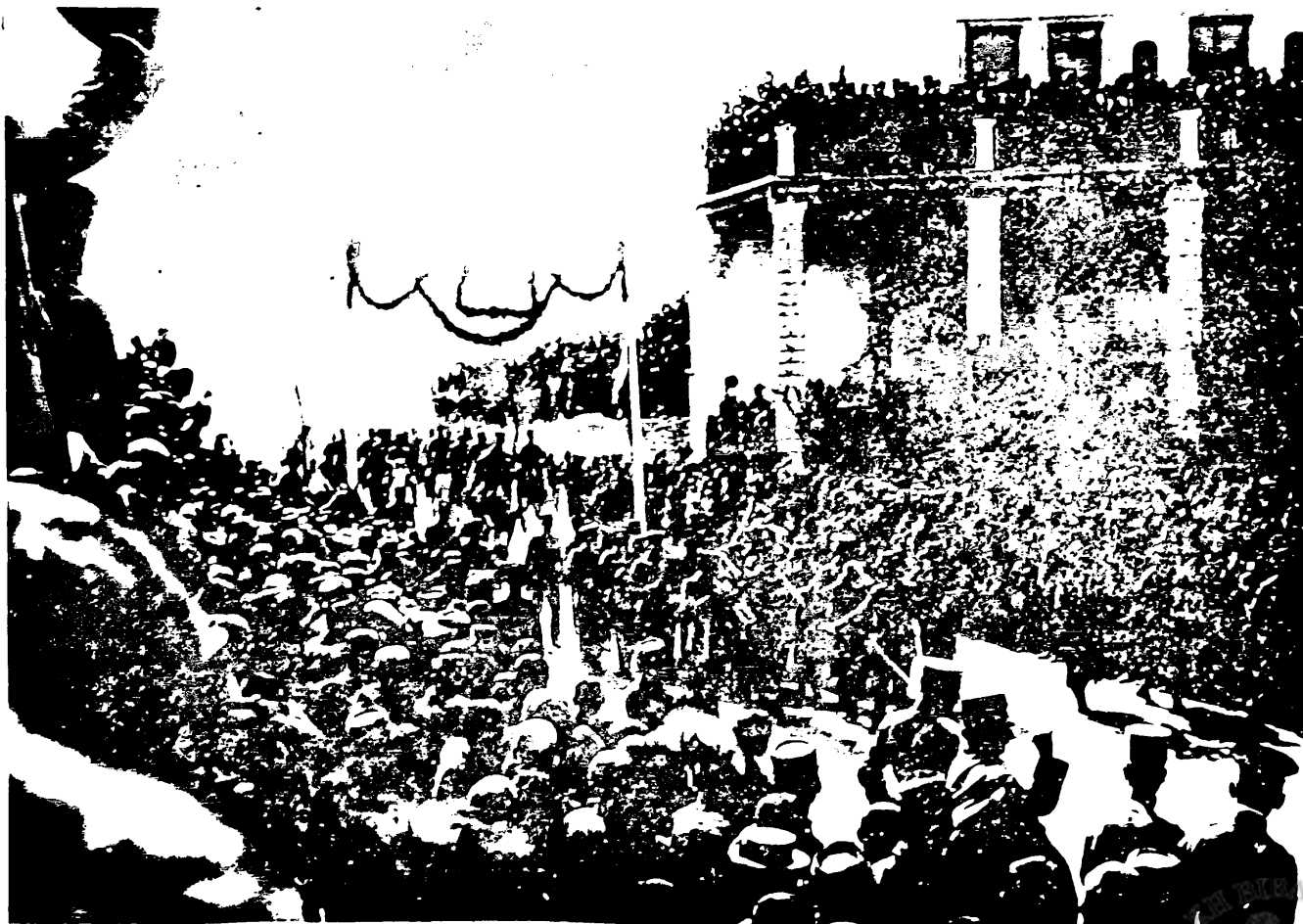
όπλα στην εκκλησία, τά όποια προορίζονταν για εξέγερση κατά τών Δυνάμεων Κατοχής. Μένει 7 μέρες φυλακισμένος στά υπόγεια τής Καραμπινιερίας. Έξω άπ' αυτά πανηγυρίζουν οί έχθροί του. Τόν γιουχαίζουν και του προλέγουν τόν θάνατο.

Μέ άκμαίο τό ήθικό του ό 80χρονος Παπαθανάσης παίρνει τό δρόμο του μαρτυρίου. Δέσμιος και μέ συνοδεία Καραμπινιέρων διασχίζει πεζός, μέ χιόνια και παγωνιές φοβερές, άγρια βουνά και χαράδρες και όδηγείται στή Κόνιτσα. Φυλακίζεται άμέσως στην ύγρή και παγερή φυλακή του Τζαμιού. Άφου δέ όλοκλήρωθήκαν οί άνακρίσεις, παραπέμπεται στό Στρατοδικείο Μεσολογγίου. Νέες φυλακές τόν περιμένουν στό Άγρίνιο και Μεσολόγγι.

Ένώπιον τών Στρατοδικών, μέ θάρρος και περηφάνεια διακήρυξε « Έκανα τό καθήκον μου σάν ιερέας και πατριώτης και δέν φοβάμαι καμιά άπολύτως τιμωρία».

Μετά τήν άθώωσή του, επιστρέφει στό χωριό, μέ τήν άπόφαση νά συνεχίσει τόν άγώνα του. Όλες, όμως, οί παραπάνω ταλαιπωρίες, έκλόνισαν τήν ύγεία του και στίς 15-1-1943 άπεδήμησε εις Κύριον, σε ήλικά 81 χρονών, μέ ήρεμη τή συνείδησή του, ότι στό μακρό αυτό διάστημα έθεσε τόν έαυτό του στή διάθεση τής Έκκλησίας και τής Πατρίδος και έκανε ό,τι του έπέβαλε ή ύψηλή άποστολή του.

Η ΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

Είσοδος του Έλληνικού Στρατού στα Γιαννίνα 23.2.1913

(Άρχείο Δημ. Χρησιτίδη)

Ἡπειρωτική Πνευματική Ζωή καί Κίνηση

Γράφομε καί μᾶς γράφουν

Στέλλομε καί μᾶς στέλνουν

Ἄγία Παρασκευή 12/1/1984

Ἀγαπητέ Κε Μαμμόπουλε,

«Ἡ ἀπαγωγή τῆς Βασιλαρχόντισσας» καί ἡ ἱστορία τοῦ Θύμιου Γάκη, τοῦ κ. Δ. Καρατζένη, γύρισε τή μνήμη στά πολύ νεανικά χρόνια, πού κρατάει ὡστόσο ζωντανή τή παρουσία τῆς Βασιλαρχόντισσας καί, σκοτώτερα Κυρα-Δούκως. Ἦταν ψηλή καί επιβλητική, ὅπως τή θυμάμαι, ἄν καί ἡλικιωμένη πιά.

Θά ἤθελα, μέ τοῦτο τό σημείωμά μου, νά προσθέσω κάποιες λεπτομέρειες σχετικά μέ τά λύτρα της. Δέν ἦταν 6.500 ἢ 7.000 λίρες χρυσές Ὀθωμανικές, ἀλλά 12.000! Τά ἄλλα τιμαλφή πού λέει ὁ κ. Καρατζένης, ἦταν 12 φορεσιές (κάπες, τσαρούχια κλπ.) 12 ὠρολόγια καί ἓνα πολύτιμο δαχτυλίδι πού φοροῦσε πάντα στό χέρι του ὁ ἀδελφός τῆς κυρά Δούκως. Ἀπαίτησή τους νά δοθεῖ κι' αὐτό κι' ὁ ἀδελφός της μέ κόπο τό ἀποχωρίστηκε. (Τίς πληροφορίες τίς ἔχω ἀπό στενή συγγενή τῆς κυρά Δούκως πού βρίσκεται στή ζωή).

Οἱ ληστές καί οἱ πράξεις τους πολλά δεινά εἶχαν δημιουργήσει στή ζωή τῶν Ἡπειρωτῶν καί ἰδιαίτερα τῶν πλουσίων. Πόσοι ἐκπατρισμοί δέν ὀφείλονταν σ' αὐτή τήν πληγή. Ἄλλά κι' ἀπό ποιά ἐποχή καί ἀπό ποιά Χώρα ἔλειψαν ποτέ οἱ ληστείες; Ἀρχίζοντας ἀπό τό Σκίρωννα, τόν Προκρούστη, τόν Περιφήτη κλπ. πού σκοτώνει ὁ Θησεύς, ὡς τούς Ρετζαίους καί Κουμπαίους τῶν ἡμερῶν μας κι' ὡς τούς σημερινούς τῆς Ἰταλίας πού ἀπήγαγαν τούς Ἡπειρωτικῆς καταγωγῆς Βούλγαρη, βρίσκομε πῶς τό κακό διαωνίζεται. Ἄδηλο πότε θά σταματήσει. Νά ἓνα κακό

πού, ἐμεῖς τουλάχιστον οἱ φτωχοί, δέν ἔχομε λόγο νά φοβηθοῦμε!

Μέ τούς χαιρετισμούς μου
Ἐλευθ. Π. Δόδα

Ἰωάννινα τῆ 23ῆ Ἰανουαρίου 1984

Ἀγαπητοί μας κ.κ. Μαμμόπουλε καί Λαμπρίδη διά τῆς παρουσίας μου ἔρχομαι, ἀφ' ἐνός μὲν νά σᾶς εὐχαριστήσω θερμότητα διά τό ἀποσταλέν μοι ἀντίτυπον τοῦ ἐπανεκδοθέντος διδλίου ὑπό τόν τίτλον «Ἡ Ἡπειρος Προμαχοῦσα» τοῦ θρυλικῆ καί ἀξέχαστου Στρατηγοῦ Χαραλάμπους Κατσιμήτρου, τό ὁποῖον πράγματι ἀποτελεῖ ὕμνον εἰς τήν ἐνδοξον πατρίδα μας καί τās ἐνόπλους ἑλληνικὰς δυνάμεις, ἀφ' ἑτέρου δέ, νά διαβιβάσω διά τό ἀρξάμενον ἔτος 1984 τās θερμὰς εὐχὰς μου, ὅπως μέ ὑγείαν καί ψυχικὴν δύναμιν ὑμεῖς καί τά λοιπὰ μέλη τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐταιρείας συνεχίσετε, ὅπως καί κατά τό παρελθόν καί χάριν τῆς ἰδιαιτέρας μας πατρίδας τό ἀξιον κατά πάντα πνευματικόν ἔργον σας. Ἐκτιμῶν δέ τοῦτο ἰδιαιτέρως δέν θά παύσω νά συνδράμω κατά δύναμιν οἰκονομικῶς.

Ἐπί τῆ εὐκαιρίᾳ δέ ταύτῃ, ἐσωκλείστω εἰς τὸ ἀποστέλλω φωτοαντίγραφον πρωτοχρονιάτικου δελταρίου, ἵνα δημοσιευθῆ εἰς τό ἐκδιδόμενον ὑπό τῆς Ἐταιρείας περιοδικόν. Τό Δελτάριον τοῦτο ἀνευρέθη εἰς τό ἀρχεῖον μου καί ἐκυκλοφόρησεν εἰς Ἰωάννινα τῆν 1ῆν Ἰανουαρίου τοῦ ἔτους 1935 ὑπό τοῦ ἀξέχαστου ἐν Ἰωαννίνοις ψυχοπαθοῦς Μιχάλη Γαμβέτα, τοῦ ὁποῖου τό πραγματικὸ ἐπώνυμον, ὡς

ἔλεγεν, ἦτο Διανέξης. Οὗτος κατήγετο ἀπὸ τὰς Κυκλάδας νήσους καὶ πρὶν ἐκδηλωθεῖ ἡ ψυχοπάθειά του ὑπῆρξε καὶ φοιτητῆς τῆς Νομικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν.

Τὰς σπουδὰς του δὲν ἐτελείωσεν, λόγω τῆς ἀσθενείας του. Ἐνθυμοῦμαι ὅτι, εἰς φωτεινὰ διαλίμματα τῆς διανοίας του, ἦτο ὀμιλητικὸς καὶ ἔλεγε πολλὰ γιὰ τὸ παρελθόν του καὶ τὸ Πανεπιστήμιον ἐκφραζόμενος μετὰ σεβασμοῦ διὰ τοὺς καθηγητὰς του (Καλλιγᾶν καὶ ἄλλους). Ἰκανοποιεῖτο δὲ ἰδιαιτέρως ἀπὸ τὴν γενομένην προσωνυμίαν «Κε Συνάδελφε!...», ὅταν ἐπεσκέπτετο τὰ γραφεῖα πολλῶν δικηγόρων, ὡς καὶ τὸ ἰδικόν μου, τοὺς ὁποίους ἐθεώρει προστάτας του. Τὸ ἀνωτέρω Δελτάριον ἀποτελεῖ διεκτραγάδησιν τῶν δεινῶν πού ὑπέστη κατὰ τὸ παρελθόν καὶ συνέταξεν αὐτό, ἂν ἐνθυμοῦμαι καλῶς, εἰς ἕκ τῶν διακεκριμένων τότε ἐν Ἰωαννίνοις ποινικολόγων δικηγόρων καὶ μάλιστα ὁ Γούλας Κωσταντινίδης ἢ ὁ Γεώργιος Μουλαῖμίδης.

Μέ πολλήν ἐκτίμησιν καὶ πατριωτικὸς χαιρετισμὸς
Γεώργιος Παπαζῶης

Ἰωάννινα 27-1-1984

Ἀγαπητέ μου κύριε Μαιμόπουλε εὐχομαι νὰ εἶσθε καλὰ πάντοτε γιὰ νὰ συνεχίζετε τὸ ὠραῖο, ὠφέλιμο καὶ εὐγενικό πνευματικό ἔργο σας στὴν «Ἡπειρωτικὴ Ἐταιρεία».

Μέ σημερινή μου ταχυδρομικὴ ἐπιταγή σᾶς ἔστειλα τὴν πρώτη δόση τῆς ἐφετεινῆς οἰκονομικῆς ἐνισχύσεώς μου πρὸς τὴν ἔταιρειαν γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν δαπανῶν τῶν σκοπῶν κτλ. Ἀργότερα θὰ σᾶς στείλω καὶ τὴν δευτέραν δόσιν τῆς μικρῆς μου ἐνισχύσεως τοῦ ἔργου τῆς.

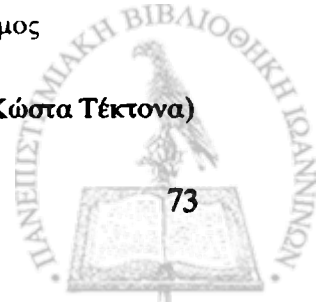
Μέ πολλή ἐκτίμησιν
καὶ ἀγάπην
Κώστας Τέκτων

Ἡ ΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

Ὁ ἑορτασμός τῆς πρώτης ἐπετείου ἀπὸ τὴν ἀπελευθέρωσιν 21 Φεβρουαρίου 1914. Ἐπίσημος σημαιοστολισμὸς καὶ τὸ παλαιὸ Διοικητήριον, ὅπου σήμερον ἡ Ζωσιμαία Βιβλιοθήκη

(Ἀρχεῖο Συναδέλφου Κώστα Τέκτονα)

Ἰωάννινα τῆ 1ῆ Ἰανουαρίου 1935 ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΤΙΚΟΝ ΤΟΥ ΑΝΩ ΝΕΟΥ ΕΝΙΑΥΤΟΥ ΔΕΛΤΑΡΙΟΝ

**Ἐντιμοὶ καὶ ἀγαπητοί, πλήν
τῶν ἐχθρῶν μου, συνάνθρωποι,**

Μολονότι οὐδεμίαν σημασίαν οὐδέ προσοχὴν δίδετε εἰς τὸ εὐτελέστατον καὶ λίαν οὐτιδανόν, μοῖρα κακῆ, ἄτομόν μου, μολονότι, οὐδόλως περὶ ἐμοῦ καὶ περὶ τῶν κατ' ἐμὲ ἐνδιαφέρεσθε, σκόπιμον καὶ ἐπίκαιρον, ἐν τούτοις, θεωρῶ νὰ καταστήσω ὑμῖν γνωστόν, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ὡς ἄνω πρωτοχρονιάς, ὅτι ἡ τοῦ διαρρεύσαντος ἤδη ἐνιαυτοῦ ἔσοδεία καὶ συγκομιδῆ μου ὑπῆρξε πλουσιωτάτη εἰς παντός εἶδους κακώσεις, ταπεινώσεις καὶ προσβολάς, ἦτοι: εἰς ἐξυβρίσεις καὶ καταρρακώσεις τῆς τε τιμῆς καὶ φιλοτιμίας μου οὐ μόνον λόγοις ἀλλὰ καὶ ἔργοις, εἰς ἀγρίας καὶ ἀδίκους μετὰ βιαιοπραγιῶν κατ' ἐμοῦ ἐπιθέσεις, εἰς ξυλοκοπήματα καὶ γρονθοκοπήματα ἀναιτίως ἐπ' ἐμοῦ τοῦ ὄλως ἀνασκήτου καὶ παρήλικος παρά τρισυαίμων κτηνανθρώπων κατενεχθέντα, εἰς αἱματοκυλίσματα, μωλωπίσματα καὶ τραύματα παρ' ἀτιμοτάτων καὶ κακουργοτάτων ἀνθρωπομόρφων τεράτων ἀδικαιολογήτως εἰς ἐμὲ ἐπενεχθέντα, ὡς καὶ εἰς παντοῖα ἄλλα, ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς, κακά. Ὑπαίτιοι δὲ καὶ δημιουργοὶ ὄλων τῶν μέχρι τοῦδε ἐπισυμβάντων εἰς ἐμὲ παντοίων δεινῶν, οὐ μόνον τοῦ λήξαντος ἤδη ἐνιαυτοῦ ἀλλὰ καὶ τῶν εἰς τὸ ἀπώτερον παρελθόν ἀνηκόντων πολλῶν σοβαρωτέρων καὶ φρικωδεστέρων ἀδικημάτων καὶ τερατοουργημάτων εἰς ἄραρος μου διαπραχθέντων, ὑπαίτιοι, λέγω, καὶ δημιουργοὶ τούτων ἀπάντων ὑπῆρξαν καὶ ἐξακολουθοῦν ὄντες τοιοῦτοι οἱ ἐν Ἀθήναις λίαν ἀπάνθρωποι καὶ τρισυαίτηριοι ἐχθροὶ μου, οὓς ὁ Θεὸς οὐ μόνον ἀνέχεται καὶ οὐδόλως τιμωρεῖ, ἀλλὰ καὶ ἀφθονίαν πολλαπλῶν καὶ πολυποικίλων ἐκλεκτῶν καὶ ὑπερό-

χων ἀγαθῶν καθημερινῶς εἰς αὐτοὺς ἐπιδαψιλεύει!!!... Ἄλλ' ἐάν ὁ Κύριος ἀκατανόητον καὶ λίαν παράδοξον, (ἵνα μὴ τι χεῖρον εἴπω) ὑπὲρ αὐτῶν ἀγαθότητα καὶ μακροθυμίαν πάντοτε ἐπιδεικνύει, ἐγὼ ὁμως οὐδέποτε θά παύσω καταρῶμενος καὶ ἀναθεματίζων τοὺς φρικωδῶς καὶ ἀπεριγράπτως ἀδικήσαντάς με καὶ καταστρέψαντάς με ἀπαισίους καὶ λίαν κακεντρεχεῖς ἐν Ἀθήναις ἐχθροὺς μου, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ἐνταῦθα μικροτέρων τοιούτων.

Διὰ τοῦτο εἰς μὲν τοὺς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἀγαπητούς μοι φίλους καὶ εὐεργέτας μου θερμότατα ἀπευθύνω συγχαρητήρια ἐπὶ τῇ ἐν λόγῳ τοῦ νέου ἔτους πρωτοχρονιά, εὐχόμενος αὐτοῖς ἀπὸ καρδίας, ὅπως ἐν πλήρει καὶ τελείᾳ ὑγείᾳ, εὐδαιμονίᾳ καὶ χαρᾷ διέλθωσι τὸ νέον τοῦτο ἔτος 1935, εἰς δὲ τοὺς ἐνταῦθα καὶ ἐν Ἀθήναις δεσπῆλους καὶ ἀποτροπαίους ἐχθροὺς μου ἀράς καὶ ἀναθέματα πάλιν δικαιοσύνη ἐξαπολύω, τὴν ὅσον ἔνεστι ταχύτεραν αὐτῶν τιμωρίαν καὶ τελείαν ἐξόντωσιν παρά Θεοῦ καὶ αὐθις ἐξαιτούμενος. Ἀλλὰ, δυστυχῶς, οὐδεμίαν οὗτοι ὑπέστησαν οὐδέ ὑψίστανται παρά τοῦ δικαιοκρίτου Θεοῦ τιμωρίαν, ἀφ' ἐνός μὲν, λόγῳ τῆς ἀπειρου καὶ ὑπεράγαν παραδόξου αὐτοῦ ἀγαθότητος καὶ μακροθυμίας, ἀφ' ἑτέρου δέ, λόγῳ τῆς λίαν κολακευτικῆς στάσεως καὶ τακτικῆς, ἣν οἱ περὶ ὧν ὁ λόγος παμπόνηροι ἐχθροὶ μου μετέρχονται καὶ τηροῦσιν ἐναντι τοῦ Κυρίου, σκοπίμως καὶ ὑστεροβούλως, Αὐτόν κολακεύοντες διὰ συστηματικῶν δεήσεων καὶ λιτανειῶν, ὡς καὶ διὰ παντός εἶδους θυσιῶν καὶ ἀγαθοεργιῶν, ἐξ ἀθεμίτων πηγῶν προερχομέ-

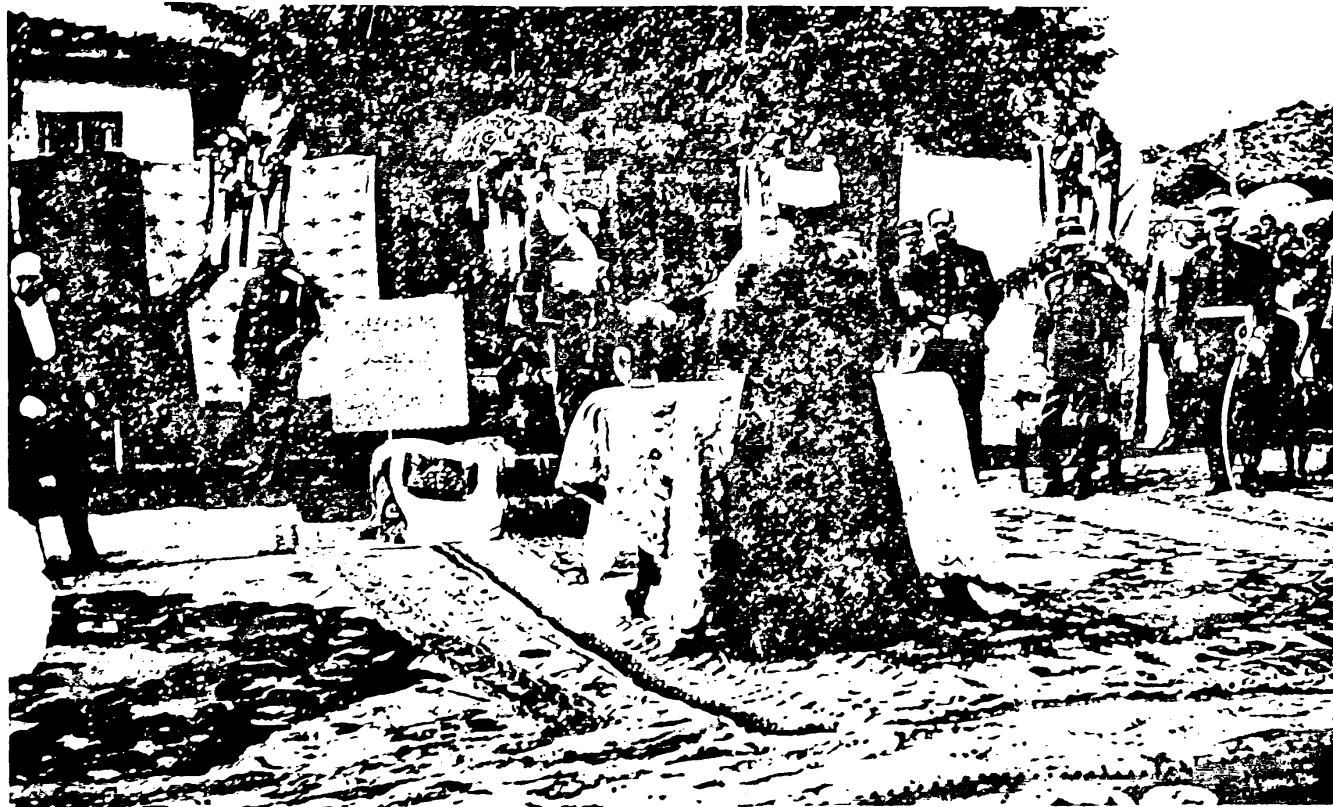
νων, ἤτοι: ἐκ πολλαπλῶν τερασιῶν καὶ κολοσσιαίων κλοπῶν, ληστειῶν, ὑφαρπαγῶν καὶ ὑπεξαιρέσεων, τὰς ὁποίας οἱ ἐν λόγῳ τρισάτιμοι καὶ τρισαλιτήριοι ἐν Ἀθήναις ἐχθροὶ μου εἰς τὸν δύσμοιρον ἐμέ ἀπεργάσαντο, ὑφαρπάσαντες καὶ σφετερισθέντες οὐ μόνοντά εἰς ἐμέ, νομίμῳ κληρονομικῷ δικαίωματι, ἀνήκον εἰς οὐκ ὀλίγα ἑκατομύρια δραχ. ἀνερχόμενον κληρονομικὸν μερίδιον μου, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν διὰ πολυετῶν κόπων, μόχθων καὶ ἀγῶνων κτηθεῖσαν ὑπ' ἐμοῦ δημιουργηθεῖσαν κολοσσιαίαν ἀτομικὴν μου περιουσίαν, ἀπαρτιζομένην ἐξ ὑπερχιλίων καινουργῶν τόμων ποικίλης, ἐκλεκτῆς καὶ ἀνεκτιμήτου ὕλης συγγραμμάτων, ὡς καὶ ἐξ οὐκ ὀλίγων χρησιμωτάτων καὶ πολυτιμοτάτων χειρογράφων μου, ἀπάντων δέ τούτων, ἐγγράφων τε καὶ ἐντύπων, τὸ περιεχόμενον ὑπερόχου τυγχάνει ἐνδιαφέροντος.

Τοιούτου ὁμως εἶδους μεροληπτικὴν καὶ σφόδρα εἰς ἐμέ ἐπιζήμιον τοῦ Κυρίου δικαιοσύνην καὶ τοσαύτην ἀφόρητον καὶ ὀλεθρίαν εἰς ἐμέ ἀνοχὴν τε καὶ μακροθυμίαν Του, εἰς βάρος ἐμοῦ τοῦ ἀξιοθρήνητου θύματος ἐπ' ἄπειρον ὑφισταμένων καὶ διαιωνιζομένων, οὐδὲν ἀνέχομαι οὐδ' ὑποφέρω πλέον ὁ δύσμοιρος. Τὴν ἐξ ὕψους, λοιπόν, ταχεῖαν ἐμοῦ ἀντίληψιν καὶ βοήθειαν εὐλόγως καὶ δικαίως διὰ μυριοστὴν φορὰν ἐξαιτοῦμαι, ὡς καὶ τὴν πλήρη ὕλικὴν καὶ ἠθικὴν ἐμοῦ ἱκανοποίησιν καὶ τελείαν ἀποκατάστασιν ἐναγωνίως ὁ τάλας ἐγὼ ἀναμένω.

Ὁ ὑπεράγαν ἀπέλις καὶ ἀνυπολογίστως δυστυχέστατος, ἕως θανάτου δέ περιίλυπος:

ΜΙΧΑΛΗΣ

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

Δοξολογία ἐπὶ τῇ ἀπελευθερώσει τῶν Ἰωαννίνων (ἀ' ἐπέτειος 1914) στό Τέμενος Ναματζάχ (Ναμάζ - Γκιάχ = οἶκος προσευχῆς) μπροστά στόν πρίγκιπα Ἀνδρέα, τοὺς στρατηγούς Δαγκλή καὶ Σούτσο, τὸ Γεν. Διοικητὴ Γεώργ. Ζωγράφου, τὸν κατόπιν πρόεδρο Κυβερνήσεως τῆς Αὐτονομῆς Ἡπείρου κ.ἄλ.

(Ἀρχεῖο Συναδέλφου Κώστα Τέκτονα)

Ἑσωτερικὴ Ζωὴ καὶ Κίνησις

Οἱ χρηματικὲς εἰσφορὲς πρὸς τὴν «Ἑπειρωτικὴ Ἑταιρεία» ἐκπύπτουν στὶς Δηλώσεις Φόρου Εἰσοδήματος.

Ἀπὸ μῆνα σὲ μῆνα συνεχίζεται κάτι, πού δέν ἔχει εὐκόλα προηγούμενο. Εἶναι τὸ δημοψήφισμα τῆς ἀγάπης τῆς «Ἑπειρωτικῆς Ἑταιρείας», πρὸς τοὺς φίλους τῆς, τὰ Μέλη καὶ τοὺς Ὑποστηρικτὰς τῆς καὶ αὐτῶν, πού ἀνταποκρινόμενοι, τὴ στηρίζουν μὲ τίς πάσης φύσεως αὐτοπροαίρετες εἰσφορὲς τους. Καὶ τονίζομε πὺς κάθε συνδρομὴ γιὰ τὸ Δελτίο καὶ τοὺς γενικώτερους σκοποὺς τῆς Ἑταιρείας εἶναι αὐτοπροαίρετη. Καὶ κρίκοι αὐτῆς τῆς ἀλυσίδας τῆς ἀγάπης σ' αὐτοὺς τοὺς ἀπάνθρωπους καιροὺς, πού ζοῦμε εἶναι αὐτὸ τὸ μῆνα, οἱ:

Ὁ κ. Δημήτρ. Χρησιδῆς γιὰ τὸ Δελτίο 1000
 Ὁ κ. Βύρων Χρησιδῆς ὁμοίως 500
 Ὁ κ. Δημ. Χρησιδῆς ἐπὶ πλεόν γιὰ τοὺς γενικωτέρους σκοποὺς τῆς Ἑταιρείας 1000
 Ὁ Πρόεδρος τῆς Ἀδελφότητος Κοσιοδίτης Βορ. Ἑπείρου κ. Χρήστος Νιάκαρης γιὰ τὸ Δελτίο 500
 καὶ τοὺς γενικωτέρους 1000
 Ὁ λογοτέχνης κ. Γεώργιος Γκίτζιος γιὰ τοὺς γενικωτέρους σκοποὺς τῆς Ἑταιρείας 1000
 Ὁ κ. Τηλέμ. Ζέρης γιὰ τὸ Δελτίο 500
 Ὁ κ. Κων. Πρίτσος ἀπὸ Ἀρίστη γιὰ τοὺς γενικωτέρους σκοποὺς 1000
 Ἡ κυρία Μερόπη Τσακαλώτου τοῦ Γυμνασιάρχου Σπύρου Τσακαλώτου καὶ εἰς μνήμην αὐτοῦ γιὰ τοὺς γενικωτέρους σκοποὺς τῆς Ἑταιρείας 1000
 Ὁ κ. Κωνστ. Λεβέντης Πολιτικός Μηχανικός ὁμοίως 1000
 Ὁ Κρῆς κ. Παναγ. Χατζηδάκης τακτικός τῆς Ἑταιρείας χορηγός (Δροσουλίτες.

Ἑπειρος καὶ Κρήτη) 1000
 Ὁ ὀδοντίατρος ἀπὸ Τσατίστα Βορ. Ἑπείρου Ἰωάννης Βεζιάνης ὁμοίως 2000
 Ὁ ἱατρός κ. Γεώργ. Βίκας ἀπὸ τὰ Ἰωάννινα ὁμοίως 1000
 Ὁ Δάσκαλος κ. Φώτ. Σαφαρῆς γιὰ τὸ Δελτίο 500
 Ὁ κ. Βασίλειος Παπακύριος Δάσκαλος - διευθυντῆς τοῦ Ε' Δημοτικοῦ Σχολείου Βαλανείου Σχολῆς ἐπὶ 20 χρόνια γιὰ τὸ Δελτίο 1000
 Ἡ κυρία Ἀφροδ. Καμάρα τὴν τακτικὴν τῆς χορηγία 2000
 Ἡ κυρία Φερενίκη Καλούδη ὁμοίως δέ λησμονεῖ τοὺς σκοποὺς τῆς 3000
 Ὁ ὑποστράτηγος κ. Ἀπόστολος Ζομπούλης ἀπὸ τὸ Σκαμνέλι 1000
 Ἡ Ἑνωσις Ἑπειρωτῶν Βύρωνος γιὰ τὸ Δελτίο 1000
 Ὁ κ. Σπύρος Νικολάου ὁμοίως 500
 Ὁ κ. Κων. Μαρτίνης ἀπὸ Φλώρινα 500
 Ὁ Ἀντιστράτηγος κ. Δημήτριος Λαμπριδῆς γιὰ τὸ Δελτίο 1000
 Ὁ Εἰρηνοδίκης κ. Στέλιος Παπακύστας γιὰ τὸ Δελτίο 1000
 Ὁ κ. Γεώργ. Σωτηρόπουλος γιὰ τοὺς γενικωτέρους σκοποὺς 1000
 Ὁ κ. Ἠλίας Μουνδρέας Ἐκπαιδευτικός Σύμβουλος, Μεσσηνίας γιὰ τὸ Δελτίο 500
 Ὁ κ. Δημοσθένης Παπαδόπουλος ὁμοίως 300
 Ὁ κ. Πέτρος Μάτσιος ὁμοίως 500
 Ὁ Δάσκαλος κ. Κων. Τσολάκης ἀπὸ Κόνιτσα ὁμοίως 600
 Ὁ ἀντιστράτηγος κ. Μιλτιάδης Ἀργιάννης γιὰ τὸ Δελτίο 1000
 Ὁ Ἐφέτης κ. Γεώργιος Κορκάρης γιὰ τοὺς γενικωτέρους σκοποὺς τῆς Ἑταιρείας καὶ σάν συνεχῆ φροντίδα γιὰ τὸ Δελτίο 3000
 Ὁ κ. Κωνστ. Παπαδόπουλος ὁμοίως εἰς μνήμην τοῦ Ἀχιλ. Παπαδοπούλου 3000

'Ο κ. Θωμάς Κατσάρης για τό Δελτίο 1000
 'Η κυρία 'Ιωάννα Σταυροπούλου εις μνή-
 μιν τοῦ συζύγου της Κώστα Σταυροπού-
 λου 2000
 'Ο κ. Λουκάς Μάης για τό Δελτίο 1000
 'Ο 'Υποστράτηγος ἐ.ά. κ. Γεώργ. Τέλης
 για τούς γενικωτέρους σκοπούς 1000
 'Ο κ. Εὐριπ. Γιαννακός για τό Δελτίο 500
 'Ο κ. Γεώργ. Κούνδουρος καί ἡ κυρία Γ.
 Κουνδούρου εις μνήμιν τῆς Ζίτσας
 'Εξάρχου πολυαγαπημένης συζύγου τοῦ
 Κώστα 'Εξάρχου κουμπάρου τους καί
 'Αντιπροέδρου τῆς 'Εταιρείας 3000
 'Ο ἴδιος κ. Γ. Κούνδουρος εις μνήμιν
 Χρήστου Παλασταύρου. Πέντε χρόνια
 ἀπό τό θάνατό του 1000
 'Η κυρία Ρίτα Σάσση για τούς γενικωτέ-
 ρους σκοπούς 1000
 'Ο κ. Κώστας Ζαμπόπουλος ἀπό τούς μο-
 νίμους ὑποστηρικτές τοῦ ἔργου τῆς 'Εται-
 ρείας 1000
 'Ο κ. Εὐάγγελος Εὐαγγελίδης για τό Δελ-
 τίο 500
 'Ο δικηγόρος κ. Πέτρ. Φρόντζος για τό
 Δελτίο 600
 'Ο κ. Δημ. Μαντᾶς ὁμοίως 1000
 'Ο ὀρθοπαιδικός ἰατρός κ. 'Ιωάν. 'Αγνάν-
 τῆς εις μνήμιν Τάσου Τρίμμη 5000
 'Ο ποιητής κ. Τάκης Τσιάκος για τό Δελ-
 τίο 500
 'Ο κ. 'Ιωάννης Χαλιγιάννης, για τούς γε-
 νικωτέρους σκοπούς 2000
 'Η κυρία Νέλλη Λιάμπη εις μνήμιν τοῦ
 πατέρα της ἀειμνήστου 'Ιωάννη Λιάμ-
 πη 3000
 'Ο κ. Παῦλος Μαχώτας για τό Δελτίο 500
 'Η κυρία 'Ιφιγένεια Θεοδωρίδου για τό
 Δελτίο 1000
 'Η κυρία Λεοντία Κάραμποτ για τό Δελ-
 τίο 600
 'Η κυρία Κωστούλα Ροδίτου ὁμοίως 600
 'Η κυρία 'Ελένη Τερζοῦδη ὁμοίως 1000
 'Ο κ. Δημοσθ. Νίκας ὁμοίως 500
 'Η κυρία Μαρία Βέη σύζυγος τοῦ ἀειμνή-
 στου Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου Νίκου
 Βέη (Bees) ἱστορικός συγγραφεύς 500

'Ο εἰσαγγελεύς 'Εφετῶν κ. 'Ιωάν. Τουμ-
 πάνος χορηγός τῶν σκοπῶν τῆς 'Εται-
 ρείας 1500
 'Ο κ. Δημ. Μαργιόλης για τό Δελτίο 1000
 'Ο λαϊκός ζωγράφος κ. Χρ. Κράνος Πω-
 γωνίσιος για τούς σκοπούς τῆς 'Εται-
 ρείας 1000
 'Ο κ. Βασ. Μέξης για τό Δελτίο 500
 'Ο 'Υποστράτηγος κ. Γεώργ. Κατσιμή-
 τρας εις μνήμιν τοῦ σιδερένιου Μεράρχου
 τῆς VIII Μεραρχίας πατέρα του Χαρ. Κα-
 τσιμήτρου 5000
 'Ο κ. 'Αριστ. Δημητριάδης εις μνήμιν τοῦ
 Χρ. Χρηστίδη 1000
 'Ο 'Εφέτης κ. Παπαζώης για τούς γενικω-
 τέρους σκοπούς 2000
 'Ο κ. 'Επαμ. Στόκας για τό Δελτίο 1000
 'Η κυρία 'Ελευθ. Κουταβά Δάκαρη
 ὁμοίως 1500
 'Ο 'Ιατρός κ. Στέφ. Χρηστίδης ἀπό τῆ Φι-
 λαδέλφεια U.S.A. εις μνήμιν τοῦ γαμπροῦ
 του 'Αναστασίου Τρίμμη 4600
 'Ο κ. Κων. Διώχνος ἀπό Καναδά για τό
 Δελτίο 2062
 'Ο κ. Στέφ. Κάλλος για τούς γενικωτέρους
 σκοπούς εις μνήμιν τῆς Μητέρας του Εὐ-
 γενίας Κάλλου, τό γένος Μερτζανοπού-
 λου ἀποθανούσης εις Σωπικὴν Βορ.
 'Ηπείρου 10281
 'Ο κ. Λάμπρος Χρήσιμος για τό Δελ-
 τίο 500
 'Η κυρία Σμαρῶ Γεωργιάδου ὁμοίως 1000
 'Η κυρία Λευκή 'Αθανασίου ὁμοίως 1000
 'Ο δικηγόρος κ. Παναγ. Σκαλτσού-
 νης 500
 'Ο φαρμακοποιός ἀπό 'Ιωάννινα κ.
 Γεώργ. Καζαντζῆς για τούς γενικούς σκο-
 πούς 1000
 'Ο κ. 'Ιωάν. Κώτσιας για τό Δελτίο 500
 'Ο Δάσκαλος κ. Φώτ. Σαφαρίκας 500
 'Η κυρία Σαπφῶ Κηρύκου για τό Δελ-
 τίο 500
 καί τούς γενικωτέρους σκοπούς 1000
 'Ο κ. 'Αδαμ. Παπαχρήστου για τό Δελ-
 τίο 500
 'Ο κ. 'Ιωάν. Πέτρου ὁμοίως 500

'Η κυρία Βούλα Ρώσση εις μνήμην τοῦ
 συζύγου της Σωτηρίου Ρώσση 1000
 'Ο Λάκων ὑποστράτηγος 'Υγειονομικοῦ
 κ. Δημ. Πιερρουτσάκος γιά τούς γενικούς
 σκοπούς 1000
 'Ο κ. Κώστας Κατοίκης Χορηγός τῶν ἐκ-
 δόσεων τῆς 'Εταιρείας γιά τό Δελτίο 500
 'Ο κ. Πέτρ. Κατοίκης ὁμοίως 500
 'Ο κ. 'Ακης Φατσέας ὁμοίως 500
 'Ο κ. Χρήστος Τσόδουλος ὁμοίως 500
 'Η κυρία 'Ελένη Καζαμία εις μνήμην τοῦ
 συζύγου της Θωμᾶ Καζαμία 'Αντιπροέ-
 δρου τῆς 'Εταιρείας 5000
 'Η κυρία Ρεβέκα Πολυμέρου τό γένος
 Τσαγαριδίδη ἀπό τήν Κύπρο εις μνήμην
 τοῦ συζύγου της Γεωργίου Πολυμέ-
 ρου 4000
 'Ο κ. Πᾶνος Μελάς εις μνήμην τοῦ Πλάτω-
 νος Νεγρεπόντη 2000
 'Η κυρία Βάσω Μάνου, γιά τούς γενικωτέ-
 ρους σκοπούς τῆς 'Εταιρείας 1500
 'Ο καθηγητής κ. Πέτρος Μπουκουβάλας
 γιά παλιά τεύχη τοῦ Δελτίου 500
 'Η κυρία Νίτσα Οἰκονομίδη γιά τό Δελ-
 τίο 1000
 'Η κυρία Βασιλική Φωκιανοῦ ὁμοίως 500
 'Ο κ. Σπύρος Παπαμῶκος ὁμοίως 500
 'Η κυρία 'Αθηνᾶ Ι. Κασσιοῦ συνεχίζον-
 τας τήν ἐκδήλωση ἐνδιαφέροντος γιά τό
 πνευματικό ἔργο τῆς 'Εταιρείας εις μνή-
 μην τοῦ πατέρα της Γεωργίου Δρό-
 σου 5000
 καί γιά τό Δελτίο εἰδικώτερα 500
 'Ο κ. Γιάννης Ζήσης ἀπό 'Αρίστη 'Ιωαννί-
 νων 500
 'Ο κ. Λάκης Φρίγκας γιά τό Δελτίο 1000
 'Ο κ. 'Εμμ. Καλαθάκης ὁμοίως 500
 'Η κυρία 'Ελσα Γούσια τήν τακτικήν της
 χορηγία στή μνήμη τοῦ συζύγου της Χρή-
 στου Γούσια 10000
 'Ο κ. Κων. Λαμπρίδης ἀπό τό Γιοχάνε-
 σμπουργκ εις μνήμην τοῦ ἀλησμόνητου
 Τάσου Τρίμμη 5000
 'Ο κ. 'Αθαν. Παπαγεωργίου τῆς Ο.Α. γιά
 τούς γενικούς σκοπούς 1000
 'Ο κ. Κώστας Χαλδούπης 'Εταῖρος γιά

τούς γενικούς σκοπούς 2000
 'Ο κ. Βασίλ. Γέτας γιά τούς γενικούς σκο-
 πούς 3000
 'Ο κ. Κώστας Τέκτων μαζί μέ τίς σπάνιες
 φωτογραφίες, πού δημοσιεύονται καί ὡς
 πρώτην δόσιν οικονομικῆς «ἐνισχύσεως
 τῶν σκοπῶν τῆς 'Εταιρείας γιά τό
 1984» 3000
 'Ο κύριος καί ἡ κυρία Γ. Βαλούρδου εις
 μνήμην τοῦ ἀπό 'Ανω Ραβένια πατέρα
 τους Παύλου Κιτσανέλη 2000
 'Ο Δάσκαλος κ. 'Αντώνης Μουδίπουλος
 γιά τούς γενικωτέρους σκοπούς 500
 καί γιά τό Δελτίο 500
 'Ο Πρωτοπρεσβύτερος Διονύσιος Τάτσης
 ἀπό Καστανή Πωγωνίου γιά τό Δελτίο 500
 'Ο κ. Γιώργος Μίχας γιά διαλέξεις καί
 παλιά τεύχη τοῦ Δελτίου 2000
 'Ο φιλόλογος κ. Δημ. Στάμου γιά τό Δελ-
 τίο 1000
 καί γιά διαλέξεις 700
 'Ο Γενικός Γραμματέας τῆς 'Εταιρείας
 ἐπίτιμος Γυμνασιάρχης Στάθη Λαμπρίδης
 εις μνήμην τῶν Γονέων του Δημητρίου καί
 Ρηνούλας 5000
 'Από 'Αυστραλία γιά τό Δελτίο τό ἰσότιμο
 δολλαρίων σέ δραχμές οἱ κύριοι:
 Κων. 'Αναγνωστόπουλος 924
 Εὐαγ. 'Αθνασίου 924
 Κων. Γιωτάκης 924
 'Ελευθ. Καραγιάννης 1848
 Χριστ. Μπέλλος 1848
 'Αντώνιος Νάσσης 924
 Βασίλ. Τατσάκης 924
 'Αθαν. Τσάνης 924
 'Ο κύριος καί ἡ κυρία 'Αποστόλου Παπα-
 ζήση γιά τούς γενικωτέρους σκοπούς εις
 μνήμην τῆς Καλ. Χρ. Παπανικολάου -
 Μπαμπούρη 1000
 'Ο Καθηγητής τοῦ Πανεπιστημίου 'Ιωαν-
 νίνων κ. Νικ. Γάγγας γιά τό Δελτίο 500
 'Ο κ. Εὐριπ. 'Εμμανουήλ γιά τό Δελ-
 τίο 500
 'Ο κ. Χαρίσης Πέτσας ὁμοίως 500
 'Ο Γυμνασιάρχης ἀπό Πάπιγχο κ. Κλεάρ-
 χος Στάρας γιά τό Δελτίο 500

Ο κ. Δημοσθ. Παπαδόπουλος	300
Ο δικηγόρος κ. Ίωάν. Δημαρᾶς για τούς γενικούς σκοπούς	500
καί τό Δελτίο	500
Ο Έπιθεωρητής κ. Θεόφιλ. Λαμπρίδης	
δμοίως	500
Ο κ. Άνδρ. Χριστάνης δμοίως	500
Η κυρία Άγγελική Φωλλίδη χάριν τών γενικωτέρων σκοπών	2000
καί για τό Δελτίο	1000
Η κυρία Έλευθερία Νικολάου Τσουμάνη συνεχίζοντας τήν έλευθεριότητα του συζύγου της ύπέρ τών σκοπών της Έταιρείας	1000
Η κυρία Ρεβέκα Γ. Πολυμέρου τό γένος Τσαγγαρίδη Κυπρία εις μνήμην του στρατηγού Γεωργίου Άγόρου	1500
Ο κ. Γεώργιος Γάγαλης τήν τακτική άρωγή του ύπέρ τών γενικωτέρων σκοπών	2000
Ο κ. Έτεοκλής Τόλιας δμοίως	1000
Η Ραπεριotic Union of S.A. διά του έδω εκπροσώπου της κ. Χρυσοστ. Λαμπρίδη	4000
Ο γυμνασιάρχης κ. Δημοσθ. Χαβέλας για τό Δελτίο	500
Ο Πανηπειρωτικός Σύλλογος Πατρών τήν έτήσια συνδρομή του	500
Ο κ. Νικόλ. Κατσένης δμοίως	500
Η κυρία Ειρήνη Χαριάτη - Πραμαντιώτη Γλύπτρια - Ζωγράφος για τό Δελτίο	500
καί τούς γενικούς σκοπούς	1000
Η κυρία Θάλεια Βασιλ. Μιχαηλίδου τήν καθιερωμένη χορηγία της στή μνήμη της Μητέρας της Όλυμπιάδος καί του αδελφου της καθηγητου Γεωργίου Μιχαηλίδη ευεργέτη της πόλεως Ίωαννίνων	5000
Ο κ. Έμμαν. Παπάζογλου για τό Δελτίο	500
Η κυρία Νίκη Μπούντα για τούς γενικούς σκοπούς	1000
Ο κ. Χρήστος Πίσπας για τό Δελτίο	1000
Η κυρία Βικτωρία Γότσου δμοίως	500

Έν Αθήναις τῆ 19 Ίανουαρίου 1984

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΩΡΗΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΑΝΕΓΕΡΣΗ «ΣΤΕΓΗΣ ΤΩΝ ΣΠΑΣΤΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΚΩΦΑΛΛΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ
ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ»

Έλένη Γεωργ. Οικονομίδη, μέ τήν συμπλήρωση ενός έτους από του θανάτου του συζύγου της. (3η δόσις) Δρχ. 5.000	
Άναγνωστόπουλος Σωτήριος (3η δόσις)	Δρχ. 10.000
Ίωαννίδου Μάχη	Δρχ. 5.000
Κύριος καί Κυρία Ίωαννίδου -Εις μνήμην Μαρίας Άχ. Γκιόκα (Κομοτινή)	Δρχ. 10.000
Κύριος καί Κυρία Γρηγοροπούλου -Εις μνήμην Μαρίας Άχ. Γκιόκα	Δρχ. 3.000
Οίκογένεια κ. Νεοκλή Μουδόπουλου -Εις μνήμην πολυαγαπημένου τους Γιαννάκη, μέ τήν συμπλήρωση 3 χρόνων από τον άδικο σκοτωμό του	Δρχ. 1.000
Ίωάννης καί Τζένη Θρεψιάδου, εις μνήμην του άλησμόνητου θείου των Τάσου Τρίμμη.	Δρχ. 3.000
Βερενίκη Κώστα -PRIMROSE-SOUTH AFRICA	Δρχ. 5.000
Λέσχη Έπιστημόνων Ίωαννίνων - Ίωάννινα	Δρχ. 38.500
Άγνωστος	Δρχ. 20.000
Ίδρυμα Δημητρίου Έμμανουήλ Παρασκευᾶ	Δρχ. 10.000
Γάτσιος Μιχαήλ - Ζίτσα (2α δόσις)	Δρχ. 500
Γατόπουλος Μιχαήλ -Εις μνήμην Σταματίου Βουσούνη	Δρχ. 5.000
Ρούκας Κων/νος - Γιάννινα -Εις μνήμην Γεωργίου Ζωμαρίδη	Δρχ. 2.000
Γκιόκας Άχιλλέας -Εις μνήμην της πολυαγαπημένης των συζύγου καί μητέρας Μαρίας	Δρχ. 20.000
Οίκογένεια Τέλη Άράπη -Εις μνήμην Μαρίας Άχ. Γκιόκα	Δρχ. 3.000
Οίκογένεια Κωνστ. Ευαγγελόπουλου ως άνω	Δρχ. 3.000
Οίκογένεια Άνδρέα Καλατζόπουλου ως	

ἄνω	Δρχ. 3.000	σις)	Δρχ. 3.000
Οικογένεια Ἀργύρη Πετρούνια ὡς ἄνω	Δρχ. 3.000	Λούτση Δάφνη (4η δόσις)	Δρχ. 2.000
Οικογένεια Στάθη Γεωργαντᾶ ὡς ἄνω	Δρχ. 3.000	Μάης Λουκάς (3η δόσις)	Δρχ. 3.000
Οικογένεια Μανώλη Δουλγεράκη ὡς ἄνω	Δρχ. 3.000	Στρατηγός καὶ Κυρία Γ. Τέλη - Παπάγου	Δρχ. 3.000
Τσάνη Τιτίνα ὡς ἄνω	Δρχ. 3.000	Καθηγητῆς καὶ Κυρία Γ. Σακκά -Εἰς μνήμην Μαρίας Ἀχ. Γκιόκα	Δρχ. 5.000
Γιαννάκος Βασίλειος - Ἰωάννινα	Δρχ. 1.000	Ρούκας Κων/νος (3η δόσις)	Δρχ. 2.000
Νικόλαος καὶ Μαρία Μπάτζιου, εἰς μνήμην τοῦ υἱοῦ των Βασίλη	Δρχ. 5.000	Δήμα Ἐλπίς	Δρχ. 800
Κορκάρης Γεώργιος (3η δό-		Θ. Φασούλης -Πρόεδρος Ἀδελφ. Λυκόραχης	Δρχ. 2.000
		Σαμαρᾶ Θάλεια (3η δόσις)	Δρχ. 1.000

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

Μονή Παναγίας Γηρομερίου

(Ἀρχ. Τρ. Παπαζήση)

